

MAAKUNNAN TILA

KATSAUS VARSINAIS-SUOMEN KEHITYKSEEN SYKSYLLÄ 2020

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

LOUNAISTIETO

Avoimesti

Maakunnan tila
Katsaus Varsinais-Suomen kehitykseen syksyllä 2020

Julkaisupäivä 7.12.2020
Kannen kuva: Wikipedia

Varsinais-Suomen liitto / Egentliga Finlands förbund
PL 273 (Ratapihankatu 36), 20101 Turku
puh. (02) 2100 900
fax (02) 2100 901

ISBN 978-952-320-041-8

EPÄVARMUUS TYÖMARKKINOILLA JATKUU LOMAUTUSTEN VÄHENEMISESTÄ HUOLIMATTA

Sivuilla 4–12 tarkastellaan koronaviruksen vaikutuksia Varsinais-Suomen työmarkkinoihin. Koronakriisi ravisteli maakunnan työmarkkinoita rajusti, kun lomautusten määrä monikertaistui maaliskuusta huhtikuuhun. Vaikka uusien lomautusten määrä väheni nopeasti kesän aikana, oli lomautettuja kuitenkin syksyllä monikertainen määrä koronavirusta edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna. Työttömien määrään koronaviruksella ei ollut yhtä rajua vaikutusta kuin lomautettuihin. Varsinais-Suomen työttömyysaste on kuitenkin kasvanut nopeasti muiden Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien rinnalla. Työttömyysasteen kasvu on johtunut suurimmaksi osaksi lomautettujen määrän kasvusta, minkä vuoksi maakunnan työllisyysaste ei ole pudonnut yhtä rajusti kuin koko maassa keskimäärin.

KORONAPANDEMIA ON KASVATTANUT VARSINAIS-SUOMEN MUUTTOVOITTOA

Sivuilla 14–21 tarkastellaan Varsinais-Suomen väestökehitystä koronapandemian aikana. Maakunnan väestönkasvu on nopeutunut vuoden 2020 kuluessa, mutta suuria mullistuksia koronapandemia ei ole toistaiseksi aiheuttanut väestökehityksessä. Varsinais-Suomen väestö kasvaa yksinomaan muuttovoiton seurauksena. Sekä kotimaasta että ulkomailta tuleva muuttovoitto on kasvanut koronaviruksen aikana, mutta myös syntyvyyden lasku näyttää hidastuneen selvästi vuoden 2020 aikana. Vaikka Turun seutu selittää suurimman osan maakunnan muuttovoitosta, näkyy korona-aika myönteisesti myös Salon seudun ja Turunmaan muuttoliikkeessä.

YMPÄRISTÖVALVONTA VARMISTAA HYVÄN YMPÄRISTÖN SÄILYMISTÄ

Sivuilla 23–33 tehdään katsaus ympäristövalvontaan. Valvonnalla varmistetaan, että ympäristöön voimakkaasti vaikuttava toiminta on säädösten ja määräysten mukaista. Näin turvataan hyvän ympäristön säilymistä. Valvontaviranomaisia ovat kunnat ja ELY-keskus. Varsinais-Suomessa on 2 123 ympäristönsuojelulain mukaista valvontakohdetta. Ympäristövalvonta kattaa ympäristönsuojelulain, maa-aineslain, jätelain, kemikaalilain, vesilain ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan. Valvonnassa keskitytään ympäristövaikutuksiltaan ja riskeiltään merkittäviin toimintoihin, ja kiinnitetään huomiota erityisesti päästöihin ilmaan ja vesiin sekä jätehuoltoon ja kemikaaleihin.

EPÄVARMUUS TYÖMARKKINOILLA JATKUU LOMAUTUSTEN VÄHENEMISESTÄ HUOLIMATTA

Koronakriisi ravisteli työmarkkinoita rajusti kuluvaan vuoden keväällä. Varsinais-Suomessa alkaneet lomautusjaksot monikertaistuivat maaliskuun puolivälin jälkeen, ja lomautettujen kokonaismäärä nousi huhtikuussa nopeasti lähes 15 000:een. Uusien lomautusten määrä kuitenkin väheni melko nopeasti toukokuussa. Vanhojen lomautusten päättyessä lomautettujen määrä on tasaantunut kesän jälkeen noin viiteen tuhanteen, mikä on kuitenkin monikertainen määrä koronakriisiä edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna.

Työttömien määrään koronakriisillä ei ollut yhtä rajua vaikutusta kuin lomautettuihin. Vaikka työttömien määrä kasvoi selvästi huhtikuussa, ei kasvu ollut kuitenkaan yhtä nopeaa kuin normaaliin kausivaihteluun liittyvä työttömyyspiikki touko–kesäkuun vaihteessa. Työttömien määrä Varsinais-Suomessa kasvoikin kesällä osin normaalin kausivaihtelun seurauksena lähes 25 000:een tasaantuen syksyllä vain jonkin verran korkeammaksi kuin ennen koronakriisiä.

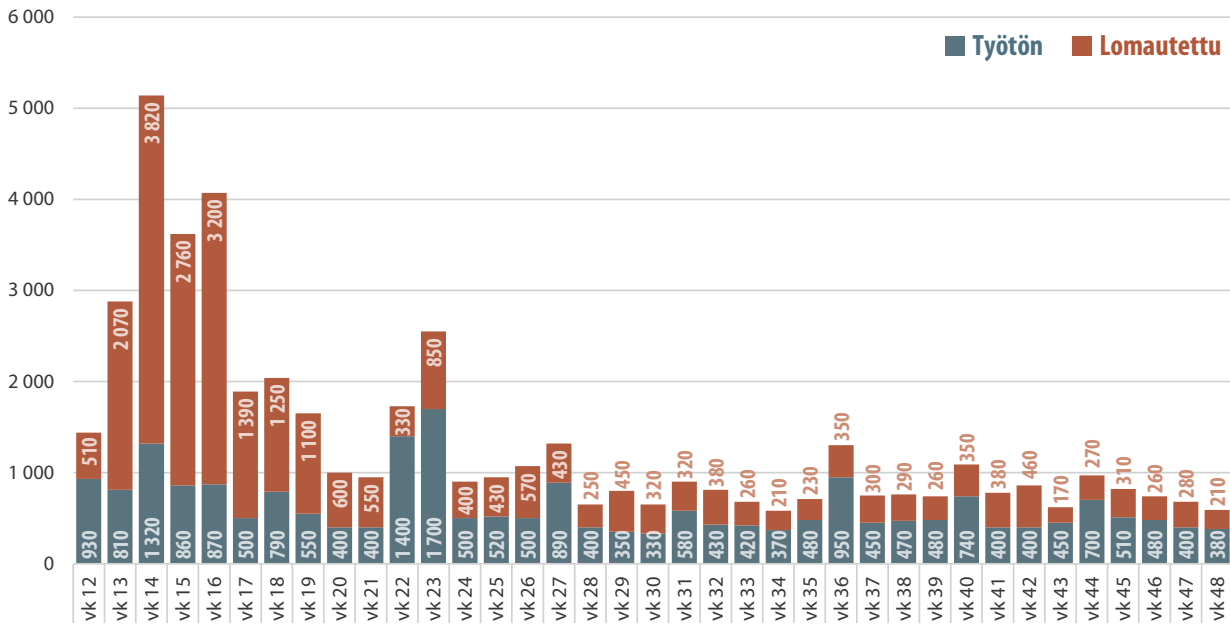
Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteen mukaan koronakriisin aiheuttama epävarmuus jatkuu työmarkkinoilla, ja lomautettujen määrän ennakoidaan säilyvän normaalia korkeampana ainakin kesään 2021 saakka. Uutta kevään kaltaista lomautusaaltoa ei kuitenkaan ole näköpiirissä. Työttömyyden ennustetaan kääntyvän ensi vuonna hitaaseen laskuun, mutta pitkäaikaistyöttömyyden ennustetaan kasvavan voimakkaasti. Pitkäaikaistyöttömyyttä kasvattaa työttömyysjaksojen keston pidentyminen koronapandemian aikana ja koronakeväänä työttömäksi jääneiden siirtyminen osin pitkäaikaistyöttömyyteen ensi keväänä.

Varsinais-Suomen työttömyysaste oli lokakuussa 2020 tasan 11 prosenttia, mikä oli lähes prosenttiyksikön alle maan keskiarvon. Varsinais-Suomen työttömyysaste on kuitenkin kasvanut nopeasti, kuten muissakin Etelä- ja Länsi-Suomen maakunnissa. Varsinais-Suomessa työttömyysasteen kasvu on johtunut suurimmaksi osaksi lomautettujen määrän kasvusta, mikä selittää maakunnan työllisyysasteen varsin myönteistä kehitystä, sillä lyhyet lomautusjaksot eivät pienennä työllisyysastetta. Varsinais-Suomen työllisyysaste oli vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä täsmälleen sama kuin Uudellamaalla, eikä kehityksessä havaita toistaiseksi samanlaista tasomuutosta kuin koko maan luvuissa.

Alueittain tarkasteltuna työttömyyden kasvu on ollut nopeinta Turun seudulla ja Vakka-Suomessa. Kummallakin seudulla, kuten koko maakunnassakin, suurin osa työttömyyden kasvusta selittyy lomautettujen lisääntyneellä määrällä. Työttömyys kasvoi hitaimmin Salon seudulla, mutta maakunnan alhaisin työttömyysaste oli Turunmaalla. Tosin jos lomautetut jätetään pois laskuista, on työttömyysaste pienin Vakka-Suomessa.

Koronakriisi vaikutti merkittävästi myös työvoiman kysyntään. Uusien avoimien työpaikkojen määrä on laskenut merkittävästi erityisesti Turun seudulla, jossa marraskuusta 2019 lokakuuhun 2020 ulottuvalla jaksolla oli lähes 7 000 avointa työpaikka vähemmän haettavana kuin vuotta aiemmin. Tästä valtaosa selittyi työvoiman kysynnän muutoksilla Turussa.

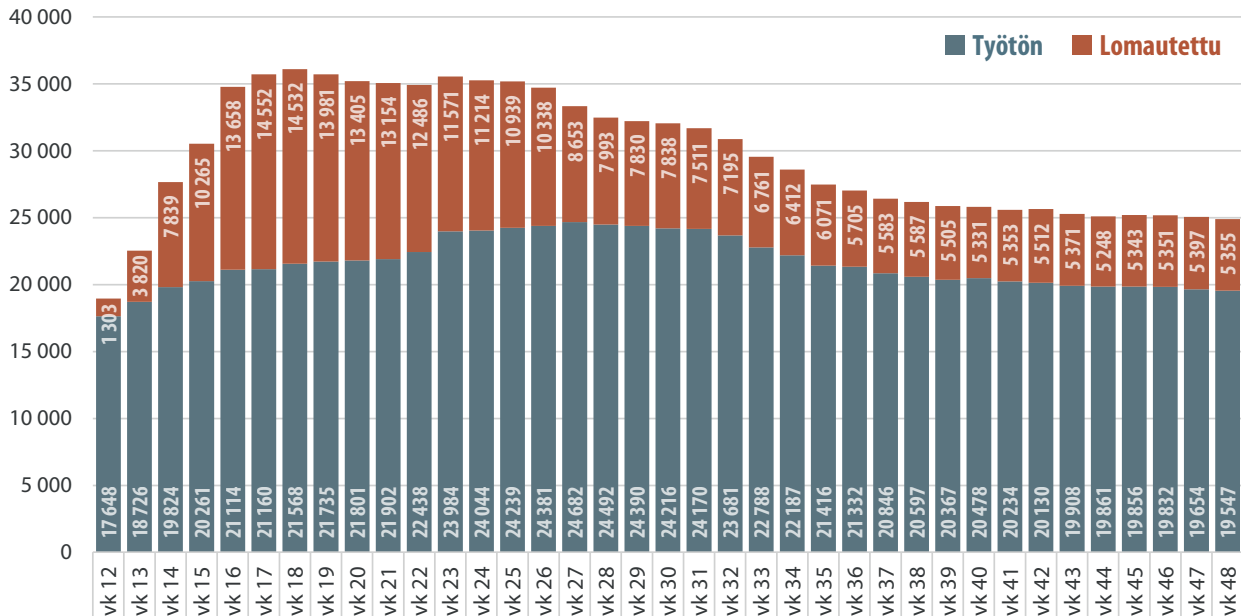
Alkaneet työttömyys- ja lomautusjaksot viikoittain Varsinais-Suomessa (henkilöä)

Kuva 1 Alkaneet työttömyys- ja lomautusjaksot viikoittain Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Varsinais-Suomen ELY-keskus Luvuissa ovat mukana kaikki työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet kokoaikaisesti lomautetut, myös alle 20 henkeä työllistävistä yrityksistä lomautetut. Tiedot eivät ole vertailukelpoisia tilastolukuja, vaan TE-toimiston prosessitietoja.

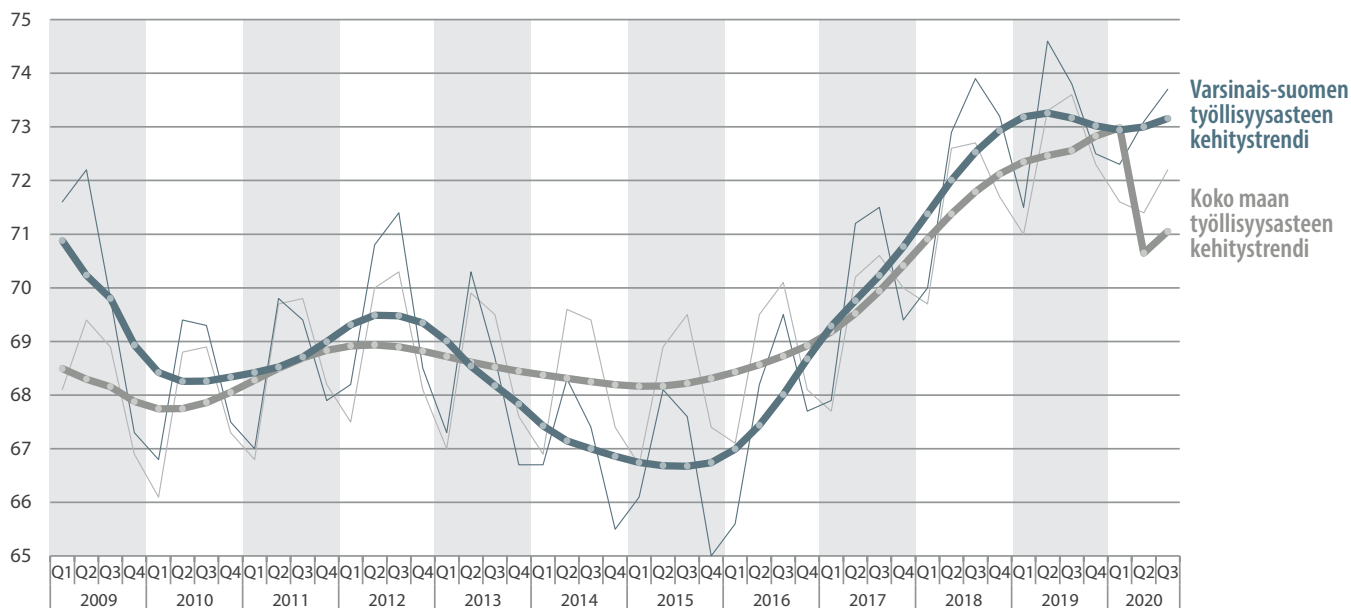
Työttömien ja lomautettujen määrä viikoittain Varsinais-Suomessa (henkilöä)

Kuva 2 Työttömien ja lomautettujen lukumäärä viikoittain Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Varsinais-Suomen ELY-keskus Luvuissa ovat mukana kaikki työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet kokoaikaisesti lomautetut, myös alle 20 henkeä työllistävistä yrityksistä lomautetut. Tiedot eivät ole vertailukelpoisia tilastolukuja, vaan TE-toimiston prosessitietoja.

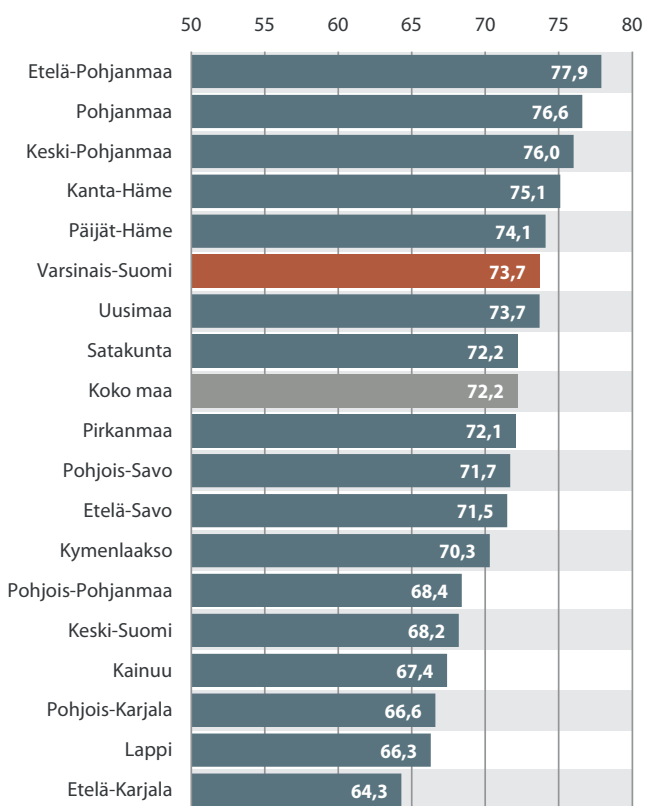
Työllisyysasteen kehitys (% 15–64-vuotiaat)

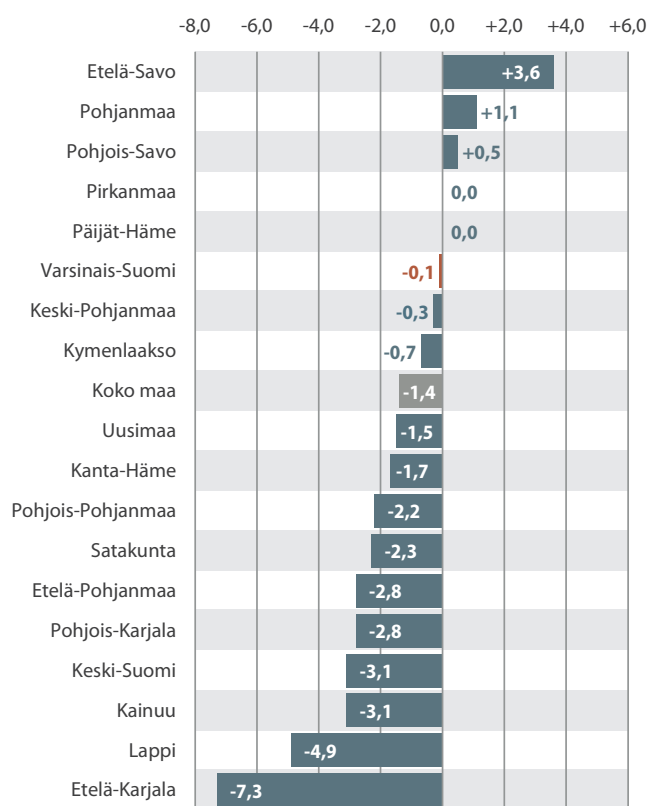
Kuva 3 Varsinais-Suomen ja koko maan työllisyysasteen trendikehitys.

Paksu viiva kuvaa työllisyysasteen kausitasoitettua ja ohut viiva alkuperäistä aikasarjaa. Tietolähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Työllisyysasteen (Q3/2020, %)

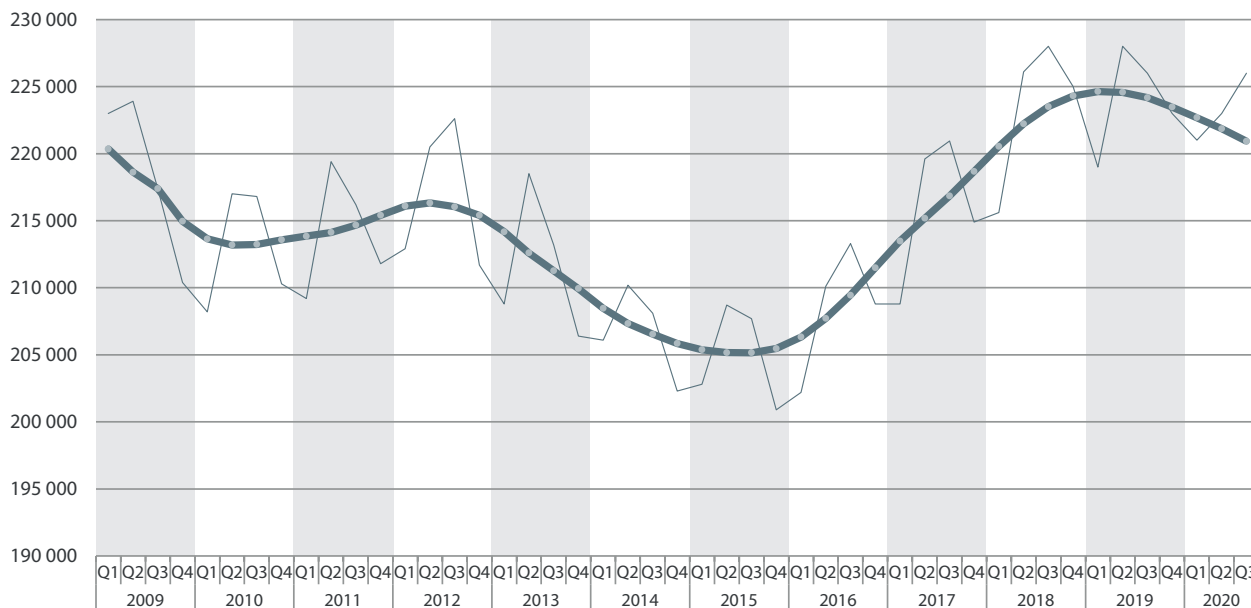
Työllisyysasteen trendin vuosimuutos (Q3/2020 %-yks.)

Kuva 4 Työllisyysaste vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä ja työllisyysasteen muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

Tietolähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

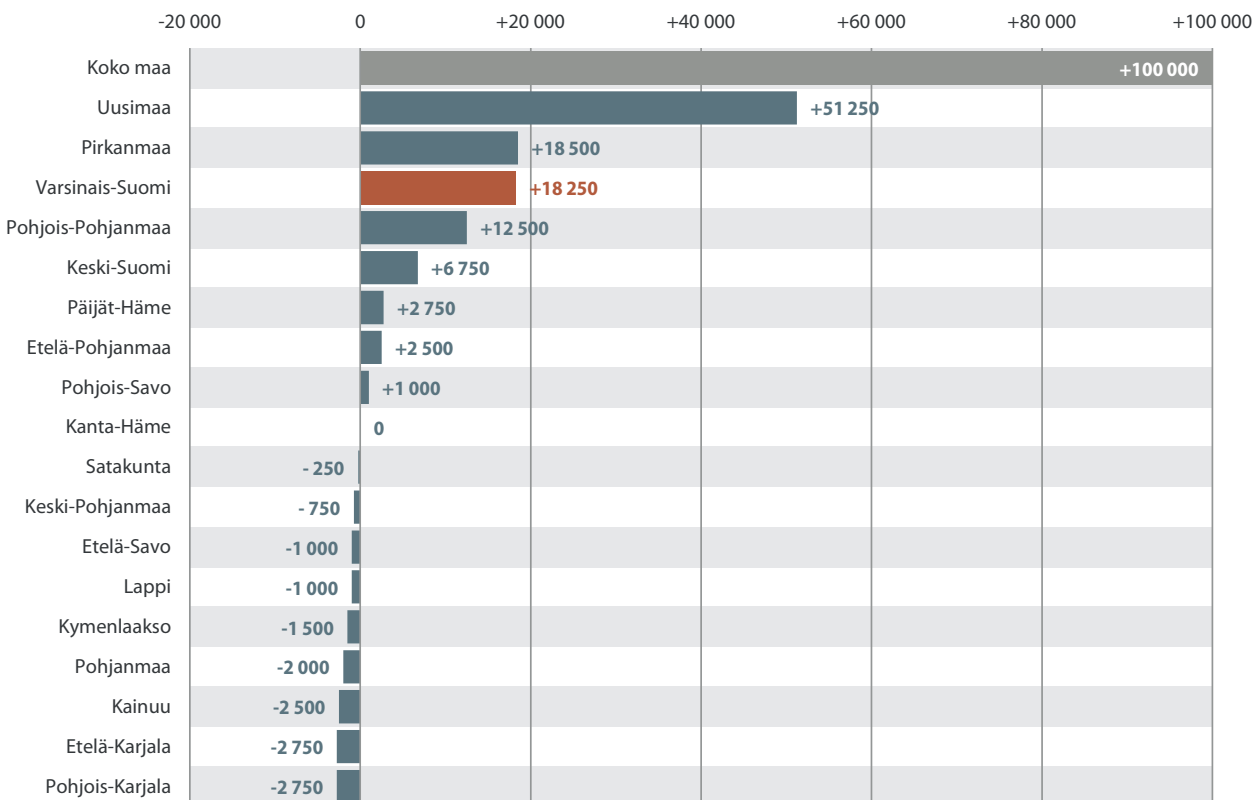
Työllisten määrän kehitys Varsinais-Suomessa (henkilöä)

Kuva 5 Työllisten määrän kehitystrendi Varsinais-Suomessa.

Paksu viiva kuvaa työllisyysasteen kausitasoitettua ja ohut viiva alkuperäistä aikasarjaa. Tietolähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

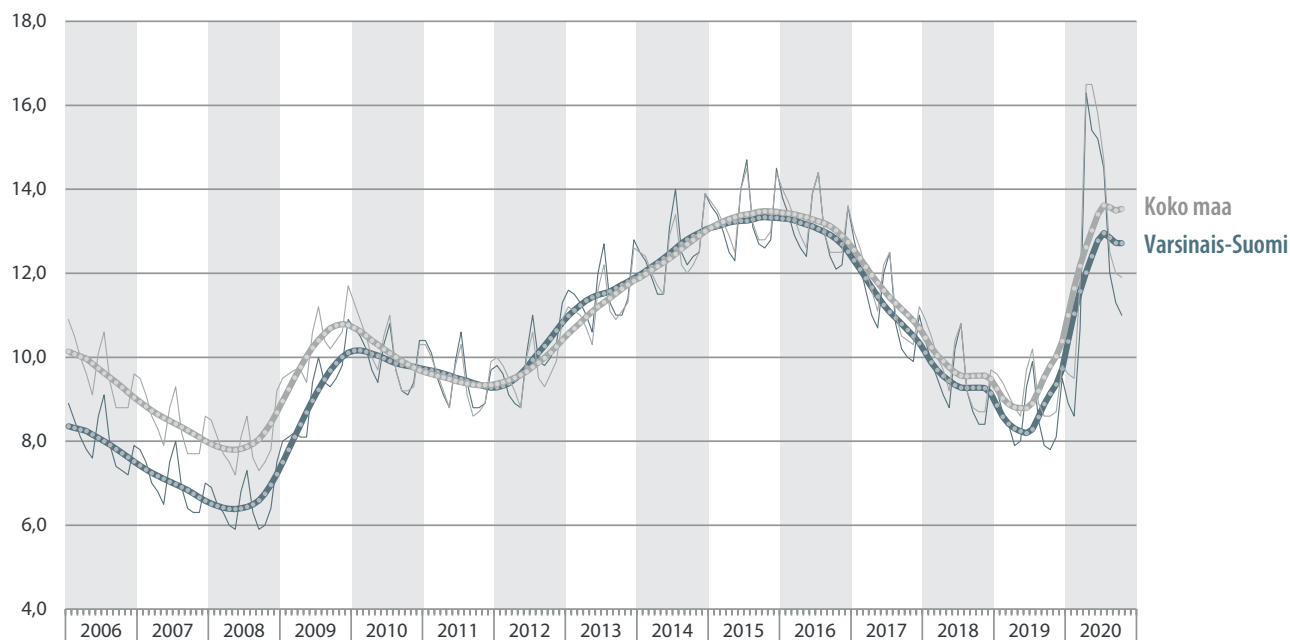
Työllisten määrän muutos vuoden 2015 tasoon verrattuna (Q3/2020 vuosikeskiarvo, henkilöä)

Kuva 6 Työllisten määrän muutos vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä vuoden 2015 keskitasoon verrattuna.

Tietolähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Työttömyysasteen trendin kehitys Varsinais-Suomessa ja koko maassa (% ml. lomautetut)

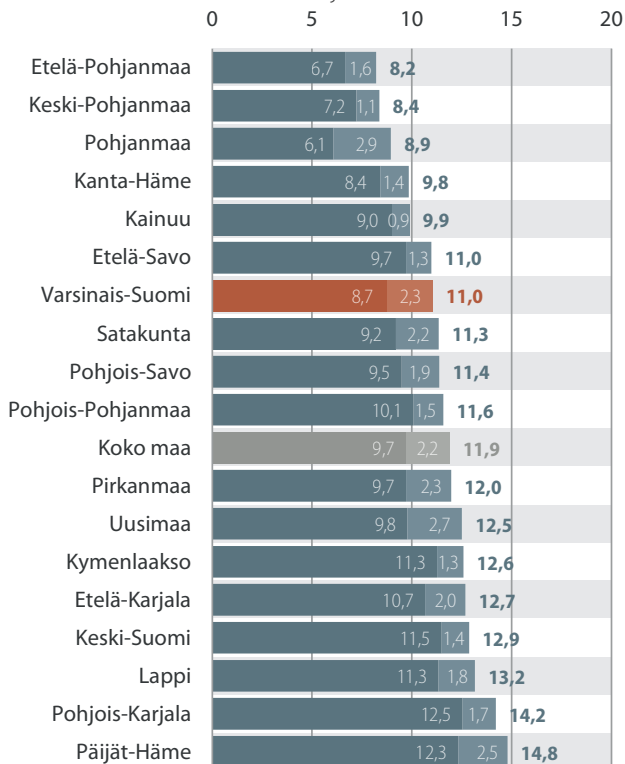

Kuva 7 Varsinais-Suomen ja koko maan työttömyysasteen kehitys.

Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto.

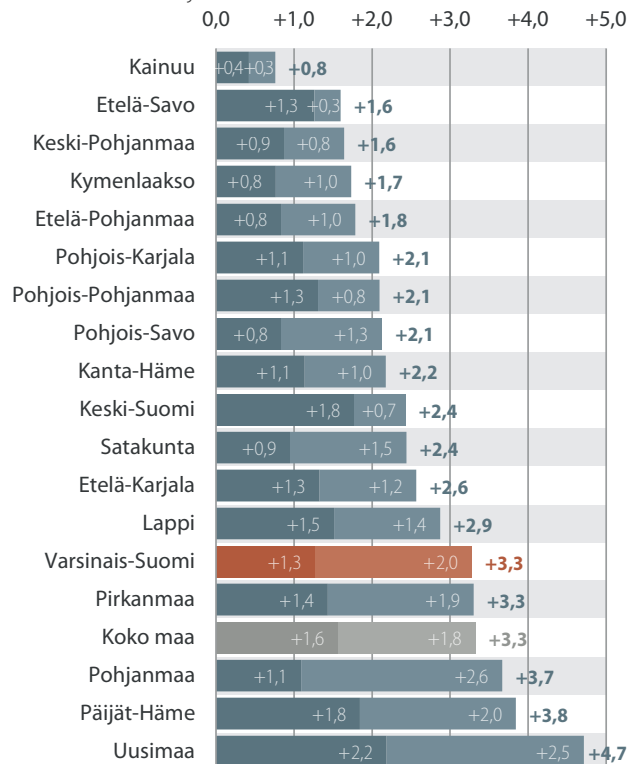
Työttömyysaste lokakuussa 2020 (%)

Lomautettujen osuus vaalealla värillä

Työttömyysasteen vuosimuutos (10/2020, %-yks.)

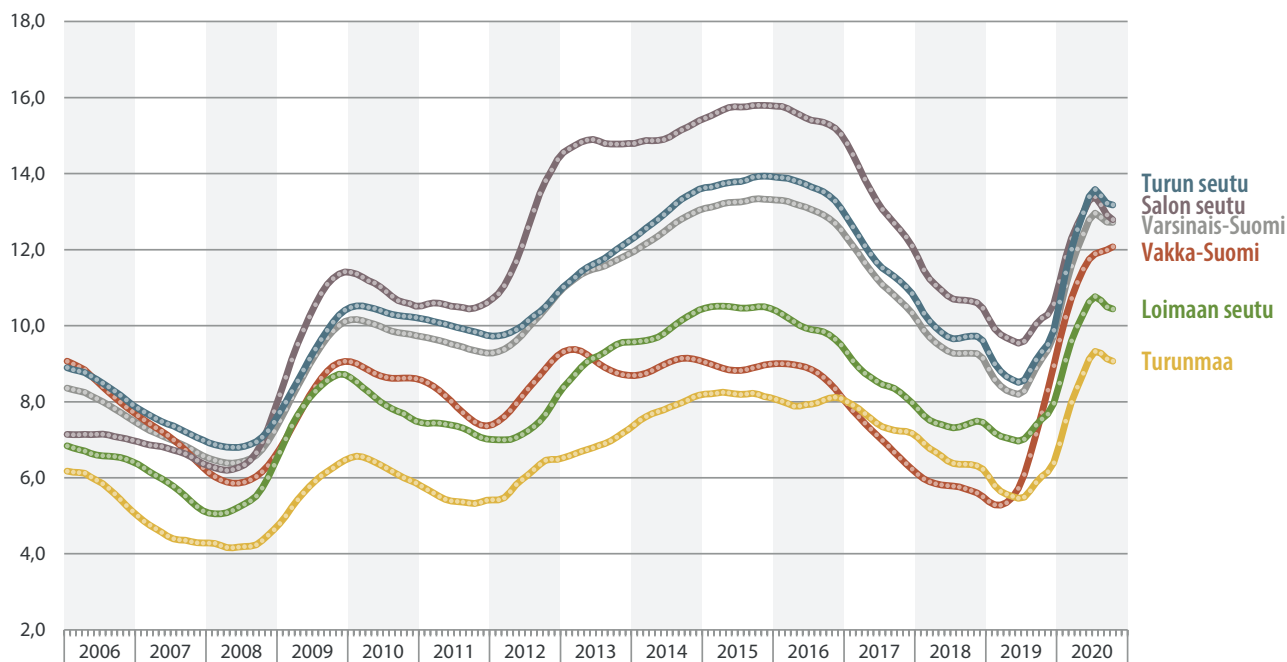
Lomautettujen osuus vaalealla värillä

Kuva 8 Manner-Suomen maakuntien työttömyysaste lokakuun 2020 lopussa ja työttömyysasteen muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

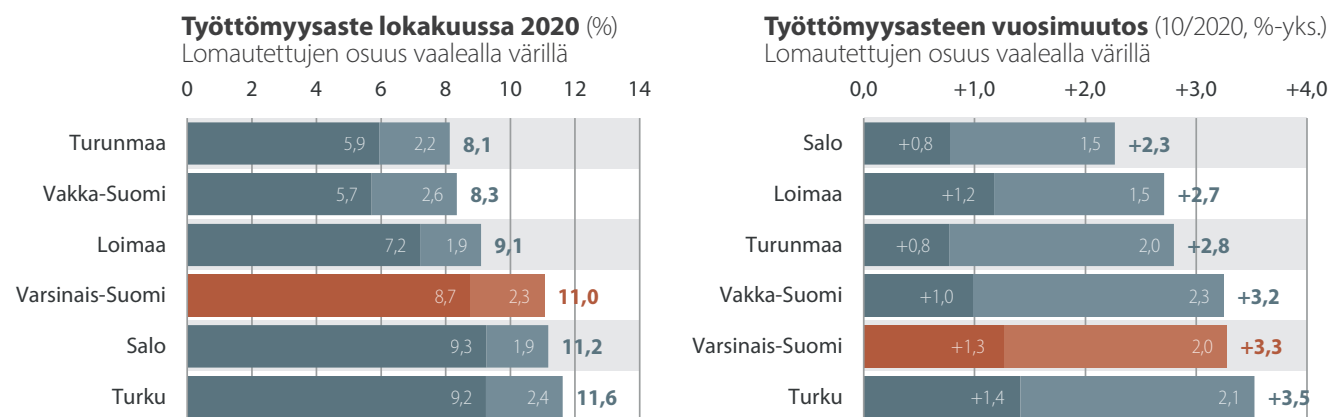
Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto. Lomautettujen osuus työttömistä erotettu vaalealla värillä.

Työttömyysasteen trendin kehitys Varsinais-Suomessa (% ml. lomautetut)

Kuva 9 Varsinais-Suomen seutukuntien työttömyysasteen trendikehitys.

Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto.

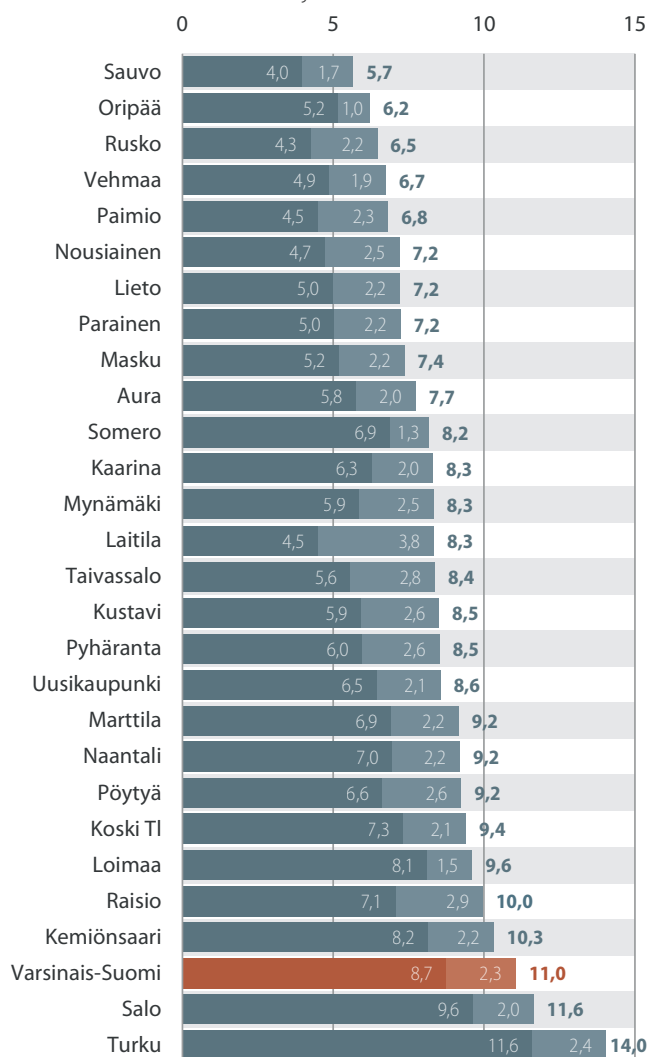

Kuva 10 Varsinais-Suomen seutukuntien työttömyysaste lokakuun 2020 lopussa ja työttömyysasteen muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto. Lomautettujen osuus työttömistä erotettu vaalealla värillä.

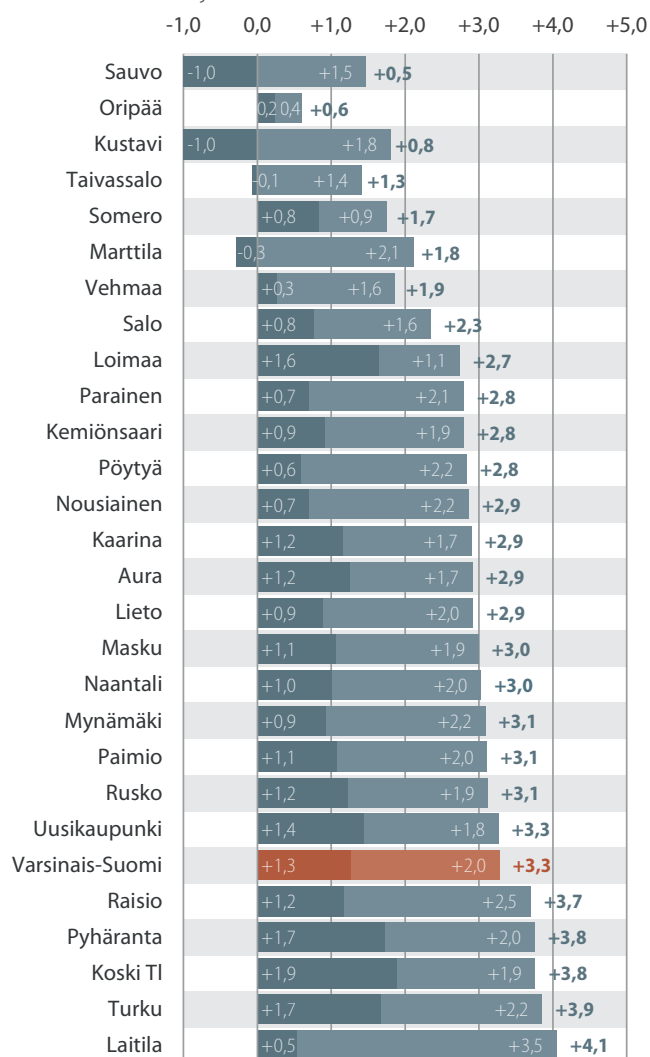
Työttömyysaste lokakuussa 2020 (%)

Lomautettujen osuus vaalealla värillä

Työttömyysasteen vuosimuutos (10/2020, %-yks.)

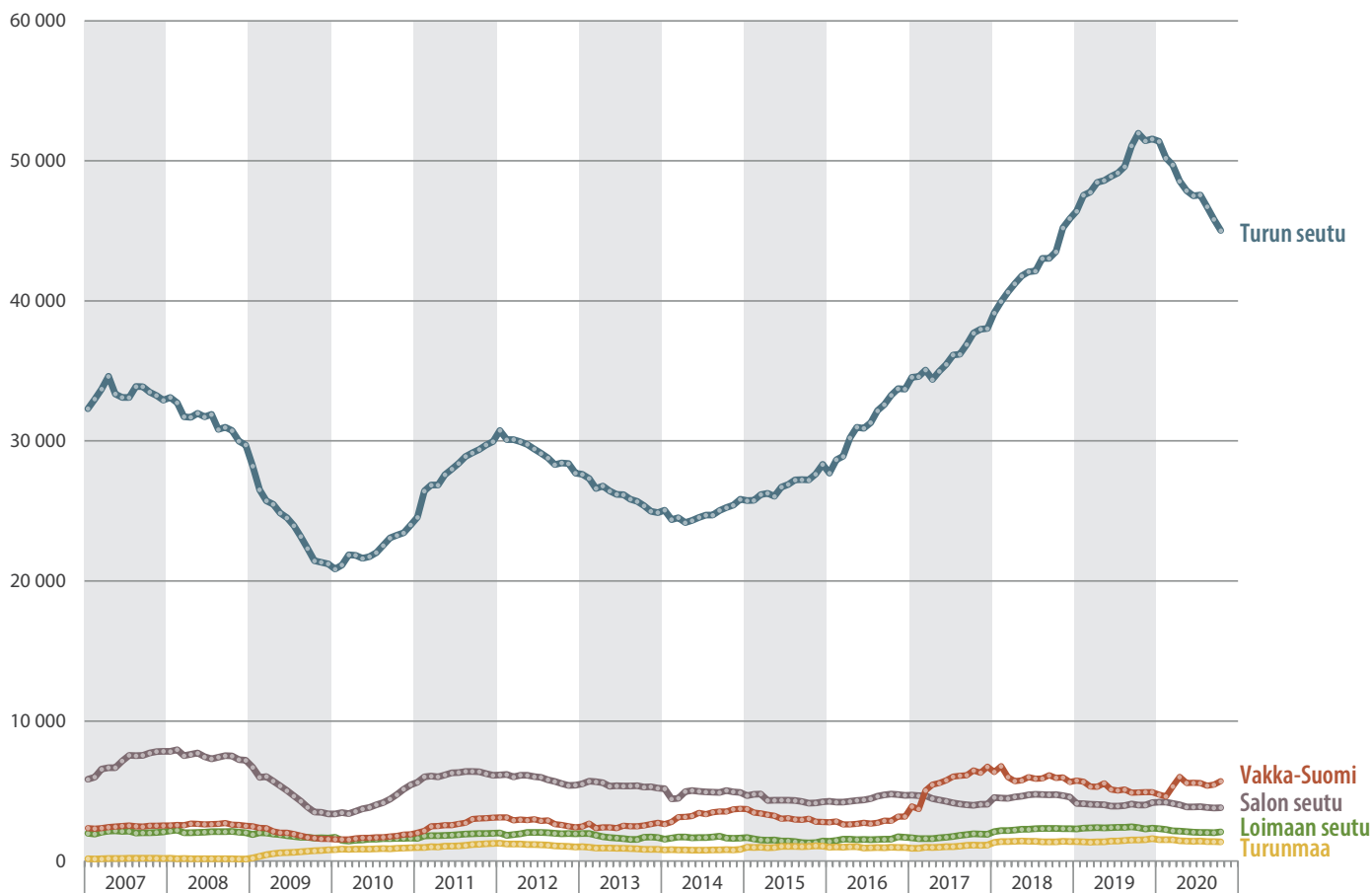
Lomautettujen osuus vaalealla värillä

Kuva 11 Varsinais-Suomen kuntien työttömyysaste lokakuun 2020 lopussa ja työttömyysasteen muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

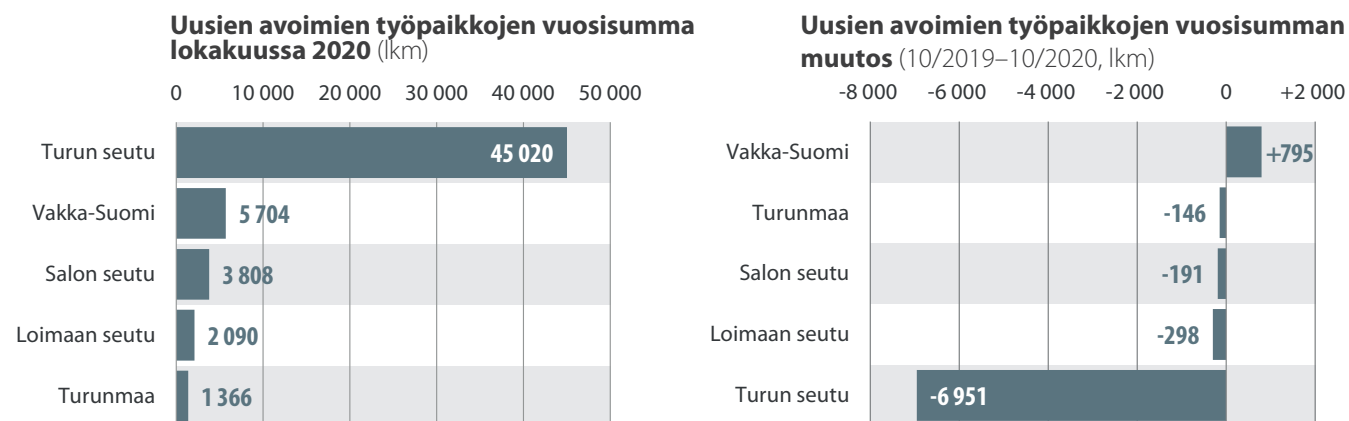
Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto. Lomautettujen osuus työttömistä erotettu vaalealla värillä.

Uusien avoimien työpaikkojen vuosisumman kehitys Varsinais-Suomessa (lkm)

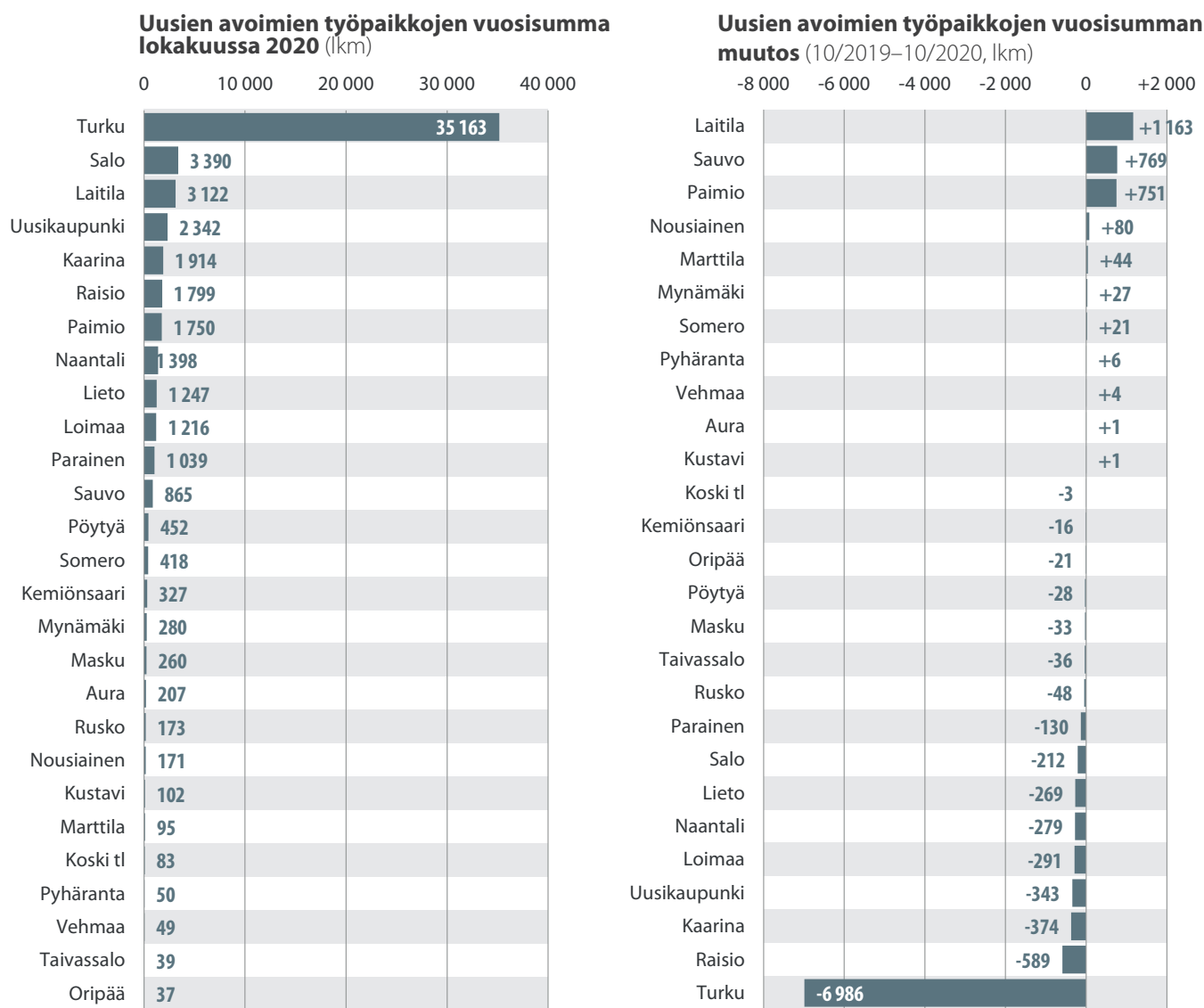
Kuva 12 Uusien avoimien työpaikkojen määrän kehitys Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto.

Kuva 13 Uusien avoimien työpaikkojen vuosisumma lokakuussa 2020 ja vuosisumman muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto.

Kuva 14 Uusien avoimien työpaikkojen vuosisumma lokakuussa 2020 ja vuosisumman muutos verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.
Tietolähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työväilytystilasto.

KORONAPANDEMIA KASVATTANUT VARSINAIS-SUOMEN MUUTTOVOITTOA

Varsinais-Suomessa asui lokakuun 2020 lopussa 481 282 ihmistä, mikä on 1 890 asukasta enemmän kuin vuotta aiemmin. Maakunnan väestönkasvu on nopeutunut jonkin verran vuoden 2020 kuluessa, mutta suuria mullistuksia koronapandemia ei ole toistaiseksi aiheuttanut väestökehityksessä.

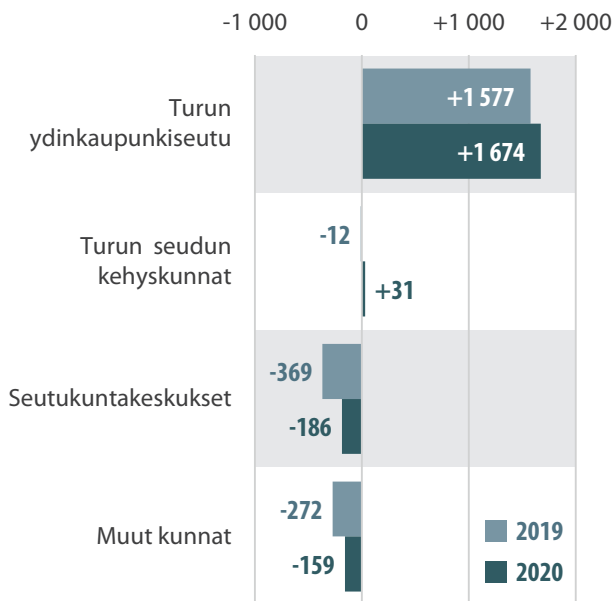
Koronakriisin alkaessa julkisuudessa esitettiin näkemyksiä, joiden mukaan pandemia vähentäisi kaupunkien vetovoimaa asumispaikkana. Tämä ei näytä kuitenkaan toteutuneen, sillä maalīs–lokakuussa 2020 Turun ydinkaupunkiseudun asukasluvku kasvoi hieman nopeammin kuin vuotta aiemmin. Väestökehitys on kuitenkin muuttunut edellisvuotista suotuisampaan suuntaan myös muilla maakunnan aluetyypeillä, sillä Turun kaupunkiseudun ulkopuolella väestön väheneminen on hidastunut koronakriisin aikana. Kuolleisuutta koronapandemia ei ole kasvattanut Varsinais-Suomessa.

Varsinais-Suomen asukasluvun kasvu selittyy suurelta osin Turun kaupungin ja muun Turun seudun väestönkasvulla. Muualla maakunnassa merkilläpantavaa on kuitenkin erityisesti Salon väestökadon selvä hidastuminen, mikä alkoi jo vuoden 2019 alussa ja on jatkunut koronakriisin aikana. Myös Turunmaan ja Loimaan seudun väestökato on hidastunut jonkin verran.

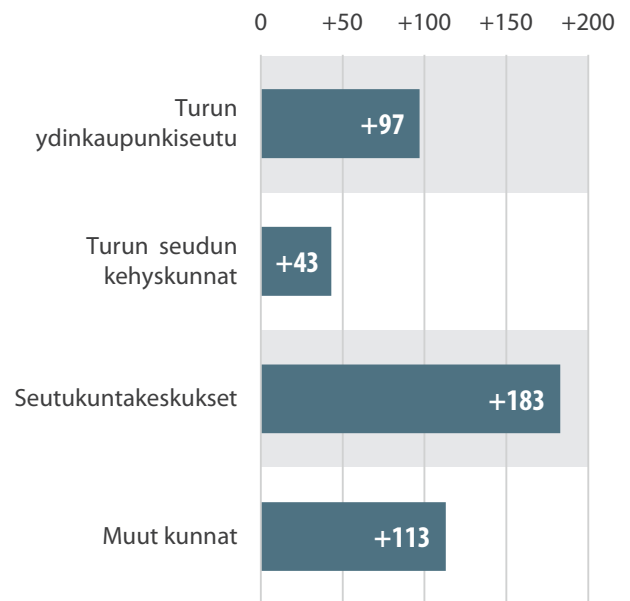
Varsinais-Suomen väestö kasvaa yksinomaan muuttovoiton seurauksena. Sekä kotimaasta että ulkomailta tuleva muuttovoitto on kasvanut koronakriisin aikana, joskin nettomaahanmuuton kasvua selittäänee vähentynyt muuttoliike Suomesta muihin maihin. Myös syntyvyyden lasku näyttää Varsinais-Suomessa hidastuneen selvästi vuoden 2020 aikana. Syntyvyydessä näkyvät muutokset eivät luonnollisestikaan ole yhteydessä koronapandemiaan. Onkin mielenkiintoista nähdä, jatkuuko syntyvyydestä aiheutuvan väestökadon hidastuminen myös tulevaisuudessa.

Turun seudulla maan sisäinen nettomuutto on kasvanut koronakriisin aikana jo lähelle 2 000 henkilön vuotuisen muuttovoittoon. Kuitenkin korona-aika näkyy myönteisesti myös muiden seutukuntien muuttoliikkeessä. Turunmaan muuttotappio on kääntynyt hienoiseksi muuttovoitoksi kesän kuluessa, ja Salonkin seudun syvä muuttotappio on pienentynyt merkittävästi. Sen sijaan Loimaan seudulla ja Vakka-Suomessa vastaava käännettä muuttoliikkeessä ei ainakaan toistaiseksi havaita Kustavia lukuun ottamatta.

Väestönmuutos maalisk-lokakuussa 2019 ja 2020 (henkilöä)

Väestönmuutoksen ero edelliseen vuoteen verrattuna maalisk-lokakuussa 2020 (henkilöä)

Kuva 15 Väestönmuutos eri alueilla Varsinais-Suomessa maalisk-lokakuussa 2019 ja 2020.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestönmuutosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

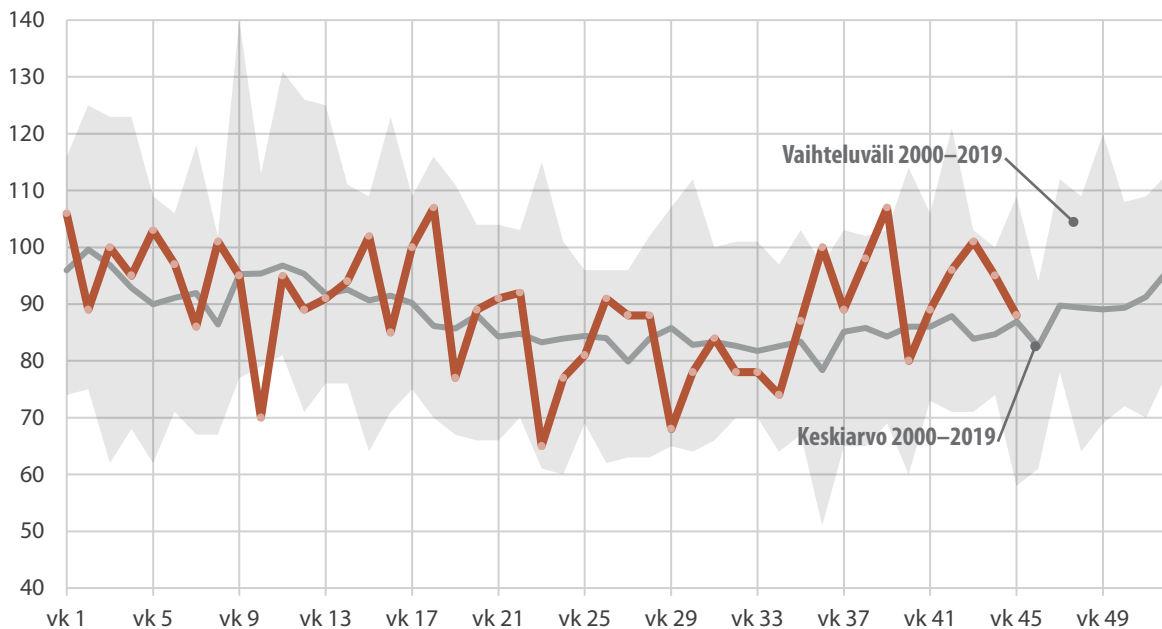
Turun ydinkaupunkiseutu: Turku, Kaarina, Raisio, Naantali

Turun seudun kehyskunnat: Aura, Lieto, Masku, Mynämäki, Nousiainen, Paimio, Rusko, Sauvo

Seutukuntakeskukset: Loimaa, Parainen, Salo, Uusikaupunki

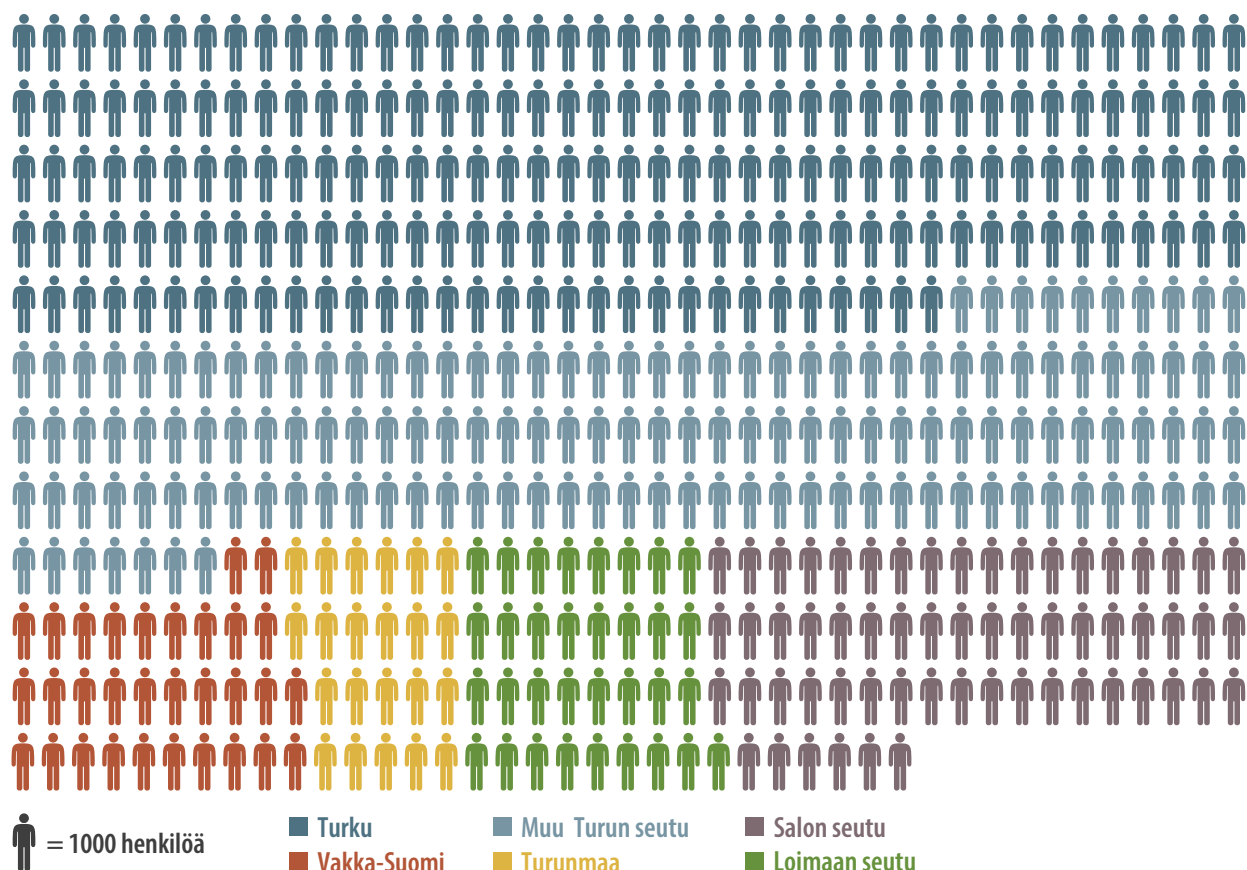
Muut kunnat: Kemiönsaari, Koski Tl, Kustavi, Laitila, Marttila, Oripää, Pyhäranta, Pöytyä, Somero, Taivassalo, Vehmaa

Kuolleiden määrän kehitys Varsinais-Suomessa viikoittain vuonna 2020 (henkilöä)

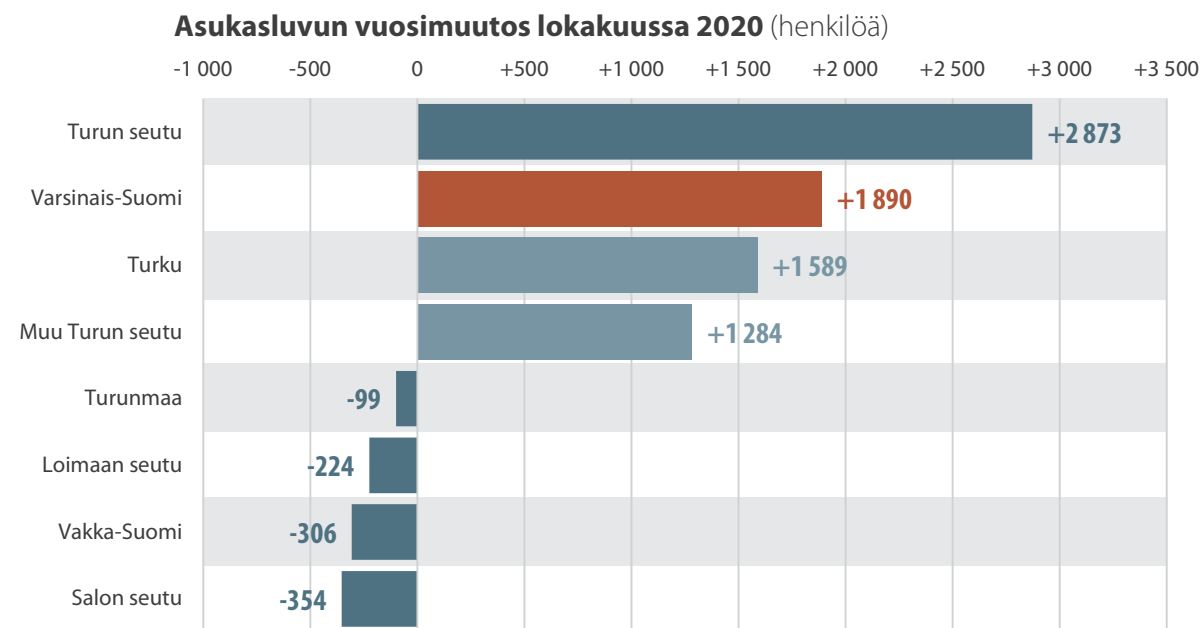
Kuva 16 Kuolleiden määrän viikoittainen kehitys Varsinais-Suomessa suhteessa vuosien 2000–2019 keskiarvoon.

Lähde: Tilastokeskus, kokeelliset tilastot. Ennakkotieto, uusimpien viikkojen tietoja ei näytetä, koska niiden tiedot ovat puutteellisia.

Kuva 17 Varsinais-Suomen väestön jakautuminen alueittain 31.10.2020.

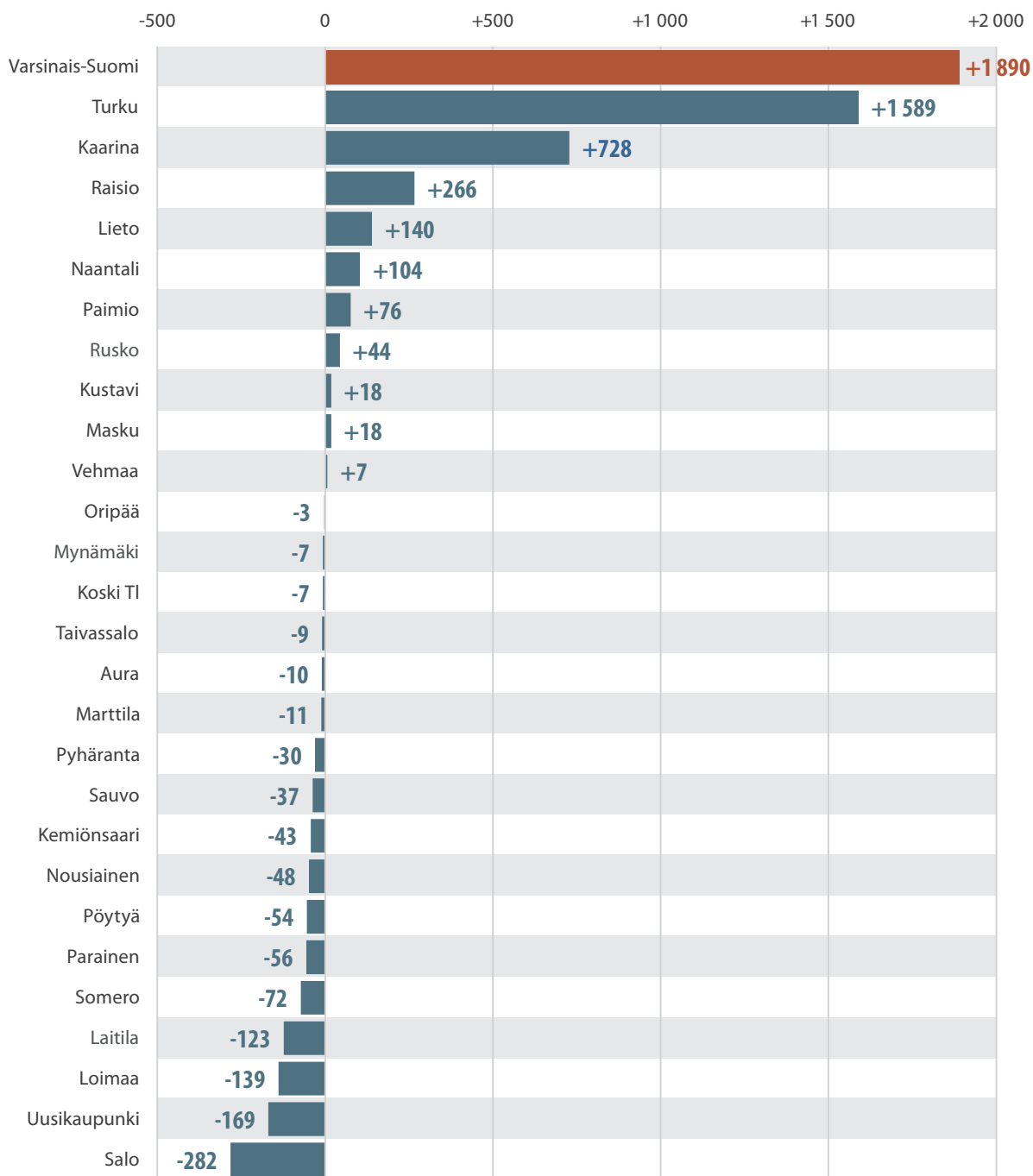
Tietolähde: Tilastokeskus, väestömuutosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

Kuva 18 Väestömuutos Varsinais-Suomessa lokakuussa 2020 edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestömuutosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

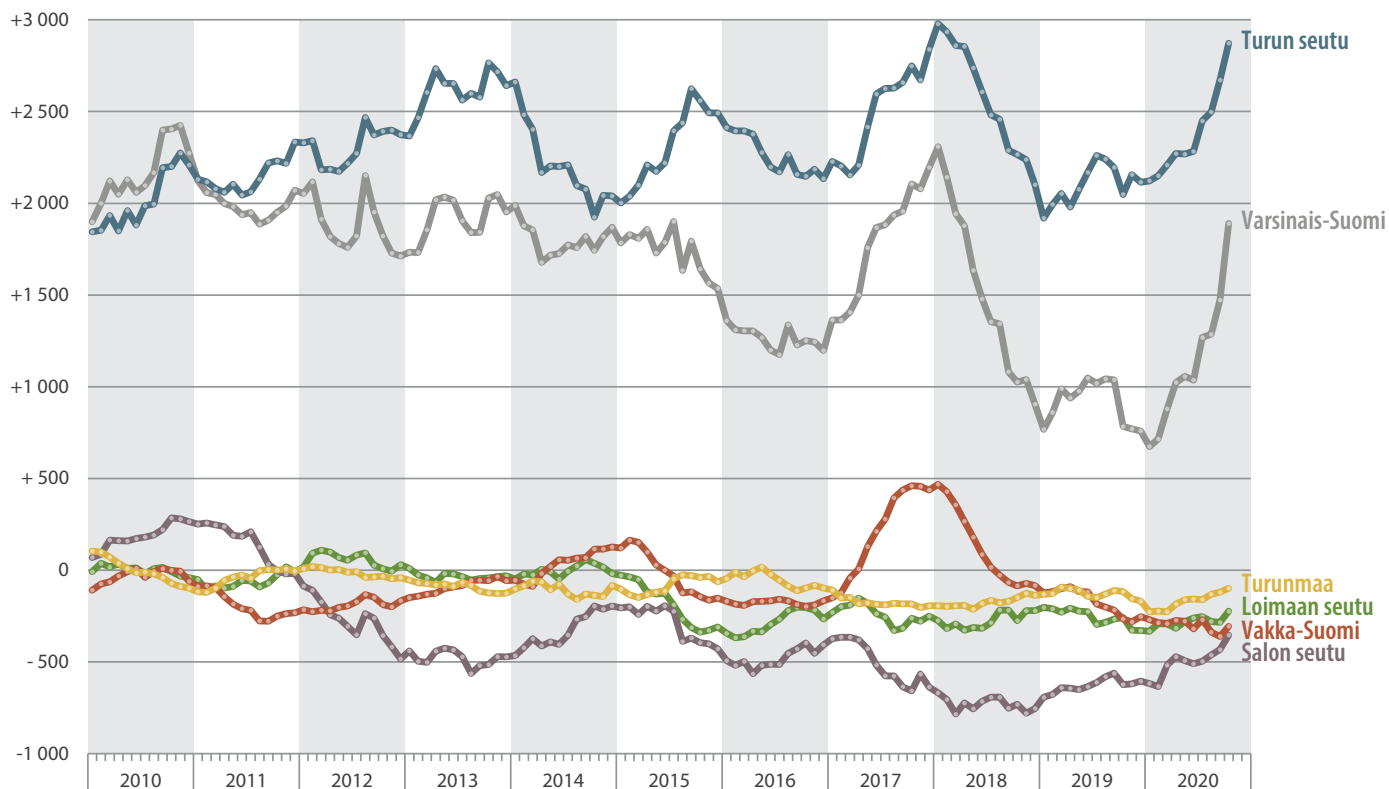
Asukasluvun vuosimuutos lokakuussa 2020 (henkilöä)

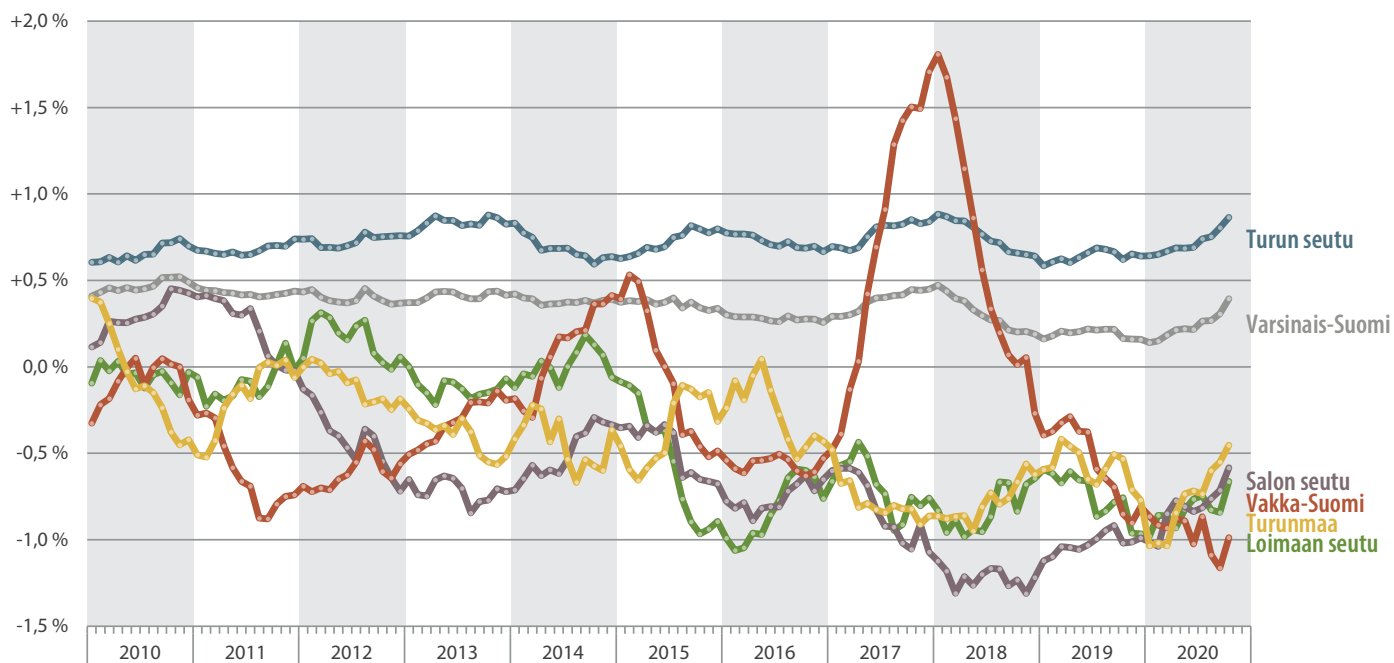
Kuva 19 Väestömuutos Varsinais-Suomen kunnissa lokakuussa 2020 edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestömuutosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

Asukasluvun vuosimuutoksen kuukausittainen kehitys (henkilöä)

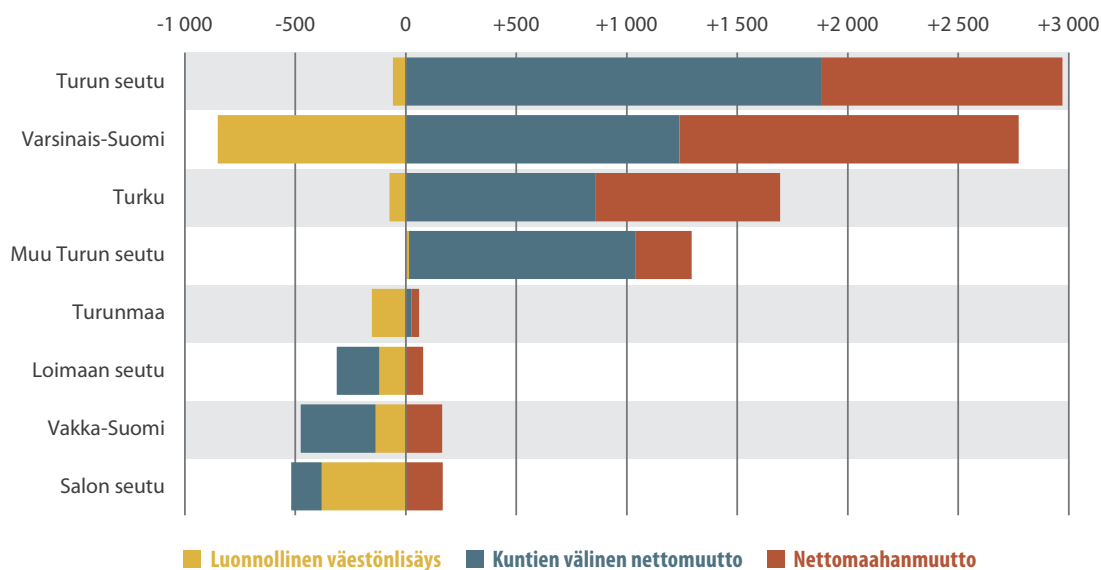
Asukasluvun vuosimuutoksen kuukausittainen kehitys (%)

Kuva 20 Asukasluvun vuosimuutoksen kuukausittainen kehitys Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestönmuutosten kuukausitiedot, ennakkotieto. Ylempi kuvio kuvaa määrällistä väestönmuutosta ja alempi väestön suhteellista kehitystä.

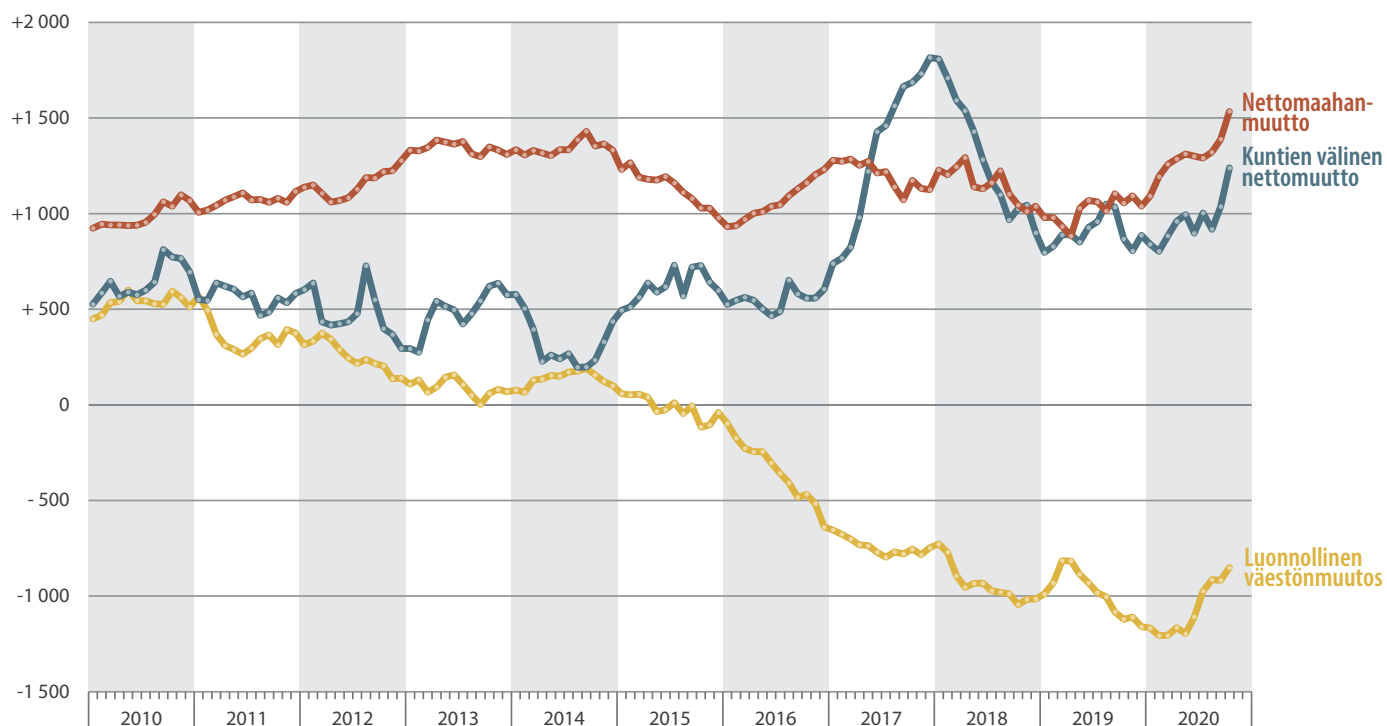
Asukasluvun vuosimuutos lokakuussa 2020 (henkilöä)

Kuva 21 Asukasluvun vuosimuutoksen rakenne lokakuussa 2020.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestönmuidosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

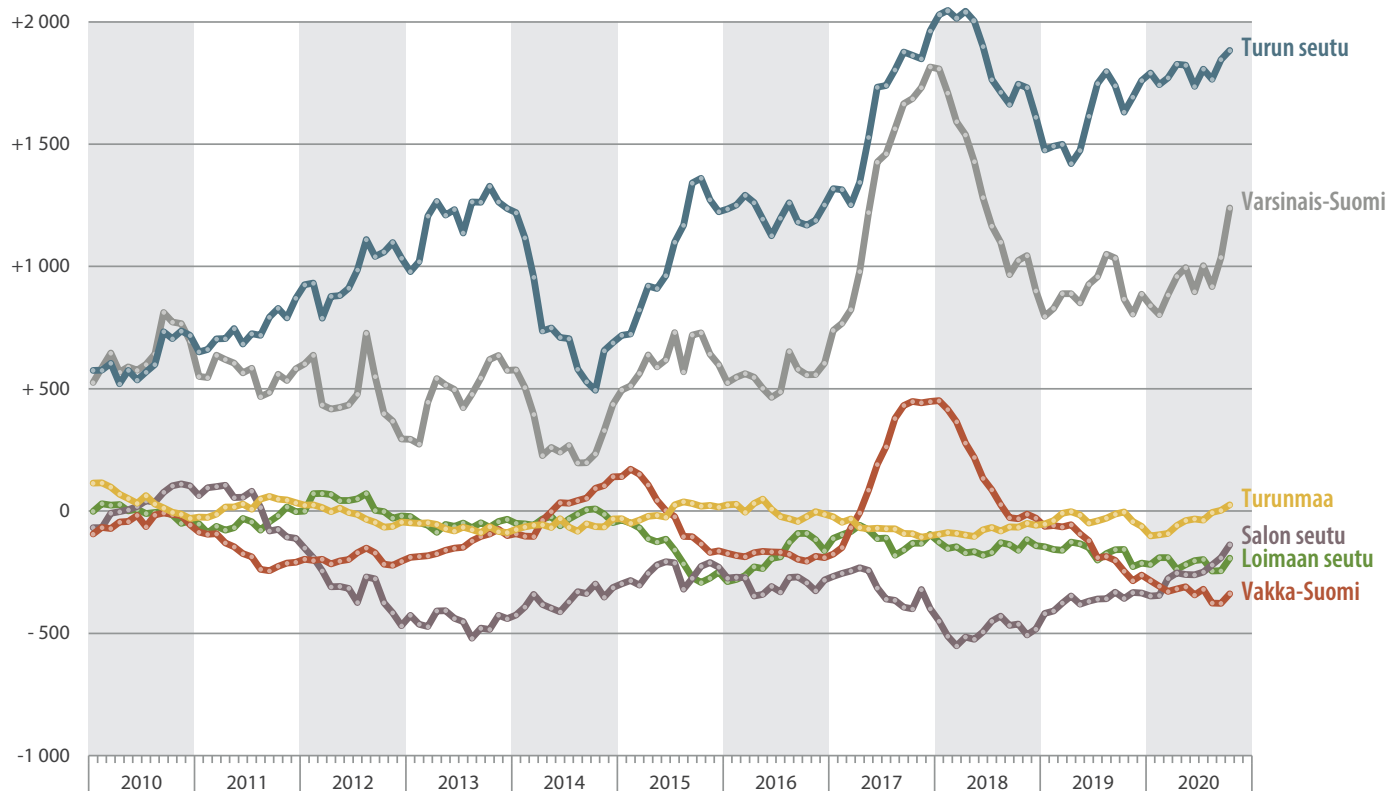
Asukasluvun vuosimuutoksen osatekijöiden kehitys Varsinais-Suomessa (henkilöä)

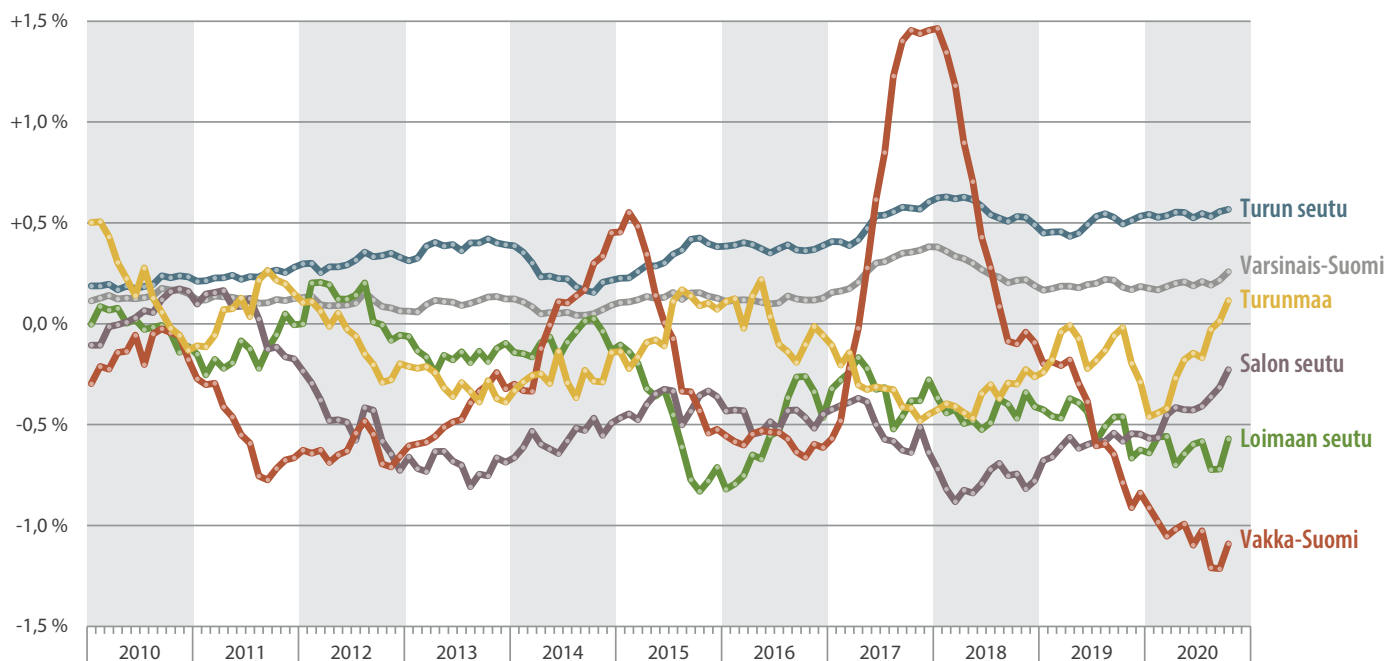
Kuva 22 Asukasluvun vuosimuutoksen osatekijöiden kuukausittainen kehitys Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestönmuidosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

Maan sisäisen nettomuuton kuukausittainen kehitys (henkilöä)

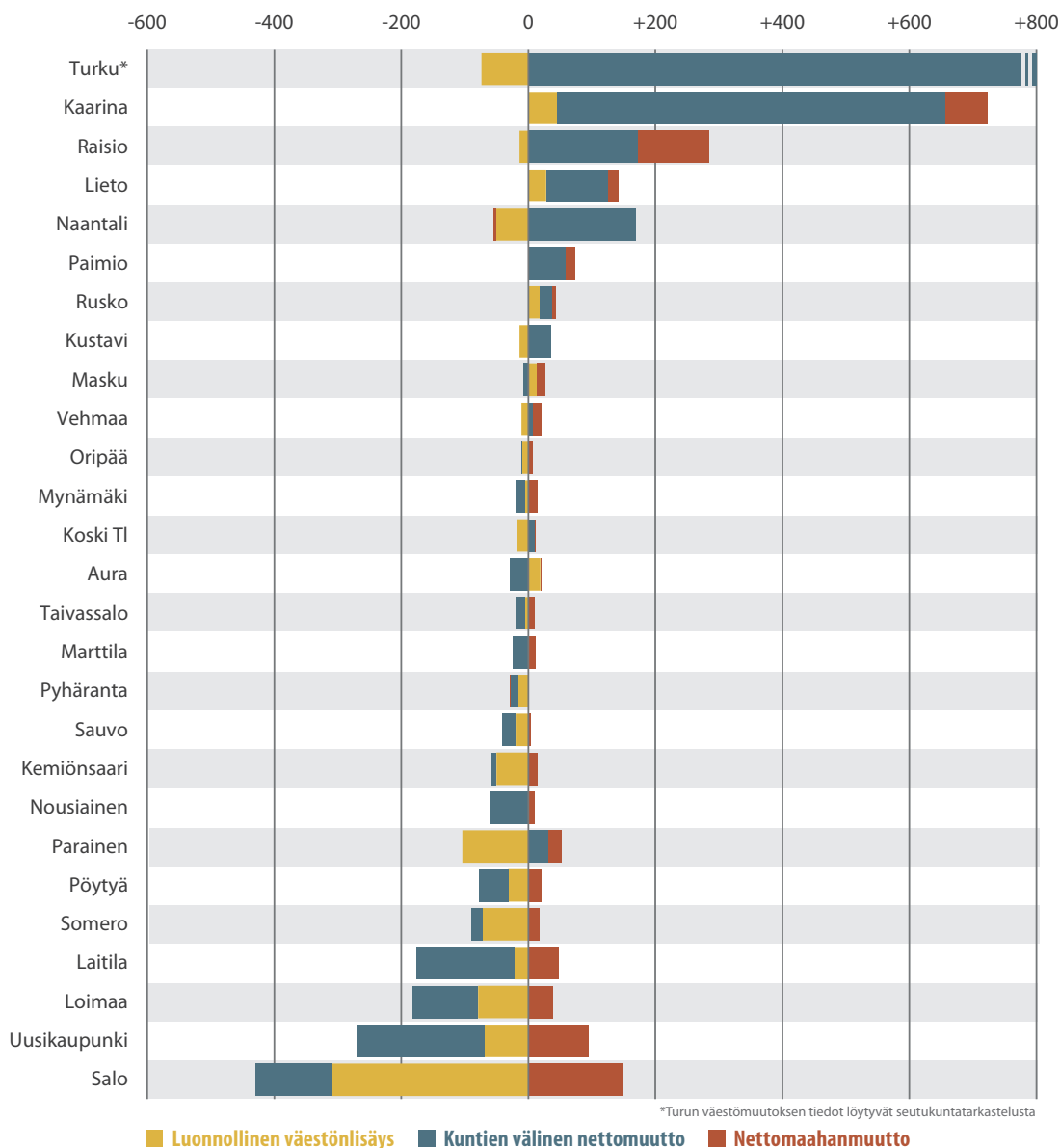
Maan sisäisen nettomuuton kuukausittainen kehitys suhteessa alueen asukaslukuun (%)

Kuva 23 Maan sisäisen nettomuuton kuukausittainen kehitys Varsinais-Suomessa.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestömuutosten kuukausitiedot. Luvut kuvaavat vuosimuutosta, jossa kullekin kuukaudelle on laskettu yhteen edellisen vuoden muuttovoitto tai -tappio. Ylempi kuvio esittää nettomuuton määrällistä kehitystä. Alemmassa kuviossa muuttovoitto- tai tappio on suhteutettu alueen asukaslukuun.

Asukasluvun vuosimuutos lokakuussa 2020 (henkilöä)

Kuva 24 Asukasluvun vuosimuutoksen rakenne lokakuussa 2020.

Tietolähde: Tilastokeskus, väestönmuidosten kuukausitiedot, ennakkotieto.

Kuva: Saila Porthen

YMPÄRISTÖVALVONTA VARMISTAA HYVÄN YMPÄRISTÖN SÄILYMISTÄ

Ympäristövalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että ympäristöön voimakkaasti vaikuttava toiminta on lainsäädännön sekä viranomaisten myöntämien lupien ja määräysten mukaista. Lisäksi valvonnalla seurataan toiminnan ympäristövaikutuksia sekä toiminnassa ja olosuhteissa tapahtuvia muutoksia.

Ympäristövalvonta kattaa ympäristönsuojelulain, maa-aineslain, jätelain, kemikaalilain, vesilain ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan. Vesilakia sovelletaan vesitalousasioihin (vesitaloushankkeet, vesivarojen ja vesiympäristön käyttö).

Valvonnan avulla vähennetään päästöjä pinta- ja pohjavesiin, ilmaan ja maaperään, lievennetään melu-, haju- ja pölypäästöjä sekä rajoitetaan haitallisten aineiden käyttöä. Näin voidaan edistää vesiensuojelua ja ilmastomuutoksen hillintää, säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja lieventää toiminnasta aiheutuvia haittoja asutukselle ja muuhun lähiympäristöön.

Varsinais-Suomen ELY-keskus toimii valvontaviranomaisena kohteille, joilla on valtion lupaviranomaisen eli Etelä-Suomen AVIn myöntämä ympäristölupa. Toimivalta valtion kuntien valvontaviranomaisen välillä määräytyy ympäristönsuojelulain ja -asetuksen perusteella.

ELY-keskus valvoo myös kuntien myöntämien ympäristölupien lainmukaisuutta sekä antaa lausuntoja kuntien ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräyksistä. Lisäksi ELY-keskus järjestää kunnille ympäristövalvontaa koskevia koulutuksia ja neuvottelupäiviä sekä antaa oikeudellista neuvontaa ympäristöasioissa.

Vuonna 2020 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen valvonnassa on ollut noin 720 ympäristölupavarasta kohdetta, joista noin 400 sijaitsi Varsinais-Suomessa ja runsas 300 Satakunnassa. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten valvomia kohteita on Varsinais-Suomessa noin 1 700. Varsinais-Suomessa on 98 voimassa olevaa vedenottolupaa, joiden valvonta kuuluu ELY-keskukselle.

Luvanvaraisten kohteiden lisäksi ELY-keskus ja kunnat valvovat rekisteröitävien ja ilmoituksenvaraisten kohteiden toimintaa. Esimerkiksi eläinsuojista osa siirtyi ympäristönsuojelulain muutoksen myötä luvanvaraisista ilmoituksenvaraisiksi ja samalla ELY-keskuksista kuntien valvontaan.

Ympäristölupamenettelyä ja lupien valvontaa pyritään yhdessä aluehallintoviraston kanssa kehittämään jatkuvasti sujuvammaksi ja tehokkaammaksi. Tiedot valvontakohteista kootaan ympäristönsuojelun valvonnan sähköiseen asiointijärjestelmään YLVAan.

VALVONTA KESKITTYY YMPÄRISTÖVAIKUTUKSILTAAN JA RISKEILTÄÄN MERKITTÄVIIN TOIMINTOIHIN

Ympäristövalvonnan havaitsemat ongelmatilanteet pyritään ratkaisemaan ennalta ja ensisijaisesti neuvottelemalla. Ongelmiin pyritään puuttumaan viivytyksettä ja tarvittaessa hallintopakkomenettelyillä ja rikosoikeudellisilla menettelyillä.

Ympäristövalvontaan sisältyy sekä ennakkovalvontaa että jälkivalvontaa. Ennakkovalvontaan kuuluvat erilaiset hallintotoimet ennen luvan tai ilmoituksenvaraisen toiminnan aloittamista, kuten lupien ja ilmoitusten käsittelyprosessit sekä muutoksenhaku tiettyihin päätöksiin.

Jälkivalvonta on laillisuusvalvontaa, joka käsittää valvontaviranomaisen toimet ympäristölainsäädännön noudattamisen, tarvittavien lupien sekä lupamääräysten valvomiseksi toiminnan aikana ja toiminnan lopettamisen jälkeen.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on toimialueellaan myös yleisen edun valvonta, mikä merkitsee yksityistä intressiä laajempien etukysymysten valvontaa.

Suunnitelmallisen valvonnan keskeiset työkalut ovat valvontasuunnitelma ja -ohjelma. Reaktiivisessa valvonnassa käsitellään esimerkiksi erilaisia yleisö- ja häiriöilmoituksia sekä hoidetaan onnettomuustilanteita.

Vuosittain laadittavassa valvontaohjelmassa on luettelo kunakin vuonna tehtävistä määräaikaistarkastuksista ympäristölupavaraisiin laitoksiin. Määräaikaistarkastukset ovat maksullisia.

Toiminnanharjoittajat saavat valvojilta ajantasaista tietoa nykyisen ja valmisteilla olevan lainsäädännön vaatimuksista, ympäristön pilaantumisuudesta ja -herkkyydestä, toiminnan ympäristövaikutuksista ja parhaista käyttökelpoisista tekniikoista (BAT).

LISÄTIETOA

Luvat ja valvonta:

https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi

Ympäristönsuojelun valvonnan asiointijärjestelmä YLVA:

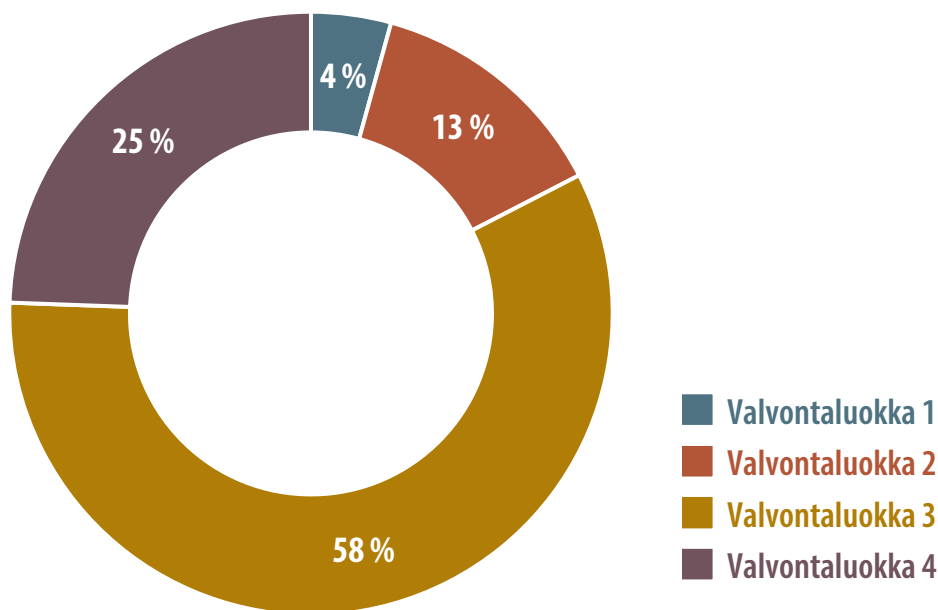
https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Tietojärjestelmat/Ymparistonsuojelun_valvonnan_sahkoinen_asiointijärjestelmä_YLVA

YMPÄRISTÖ NYT

ELY-KESKUKSEN YMPÄRISTÖVALVONNAN LUKUJA VUODELTA 2019

- Annettiin n. 500 lausuntoa ja vastinetta mm. toiminnanharjoittajille, AVille, kunnille, poliisille ja hallinto-oikeuksille.
- Vesilain ilmoitusvelvollisina hankkeina käsiteltiin n. 630 ruoppausilmoitusta, n. 50 alitusilmoitusta, n. 60 ojitusilmoitusta ja n. 100 pohjavesialueelle sijoittuvaa metsänkäyttöilmoitusta.
- Annettiin 10 lausuntoa tai perusteltua päätelmää ympäristövaikutusten arviointiohjelmista ja -selostuksista (YVA) ja 15 päätöstä YVA-menettelyn soveltamisesta.
- Tehtiin 259 tarkastuskäyntiä. 63 käynnillä tehtiin samalla kemikaalilain ja REACH-asetuksen mukaista valvontaa; käynneistä tehdään tarkastuskertomus.
- Tarkastettiin valvontakohteista yli 4000 vuosi- tai osavuosisiraporttia (laitokset raportoivat määräajoin, yleensä vuosittain tai kuukausittain).
- Käsiteltiin n. 70 yleisöilmoitusta koetuista haittavaikutuksista ja n. 60 häiriöilmoitusta.
- Tehtiin 86 jätteenkuljetuksen hyväksyntää jätehuoltorekisteriin.
- Tehtiin 10 päätöstä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistuksesta.
- Tehtiin 8 päätöstä melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta.
- Käsiteltiin 67 ilmoitusta jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa.

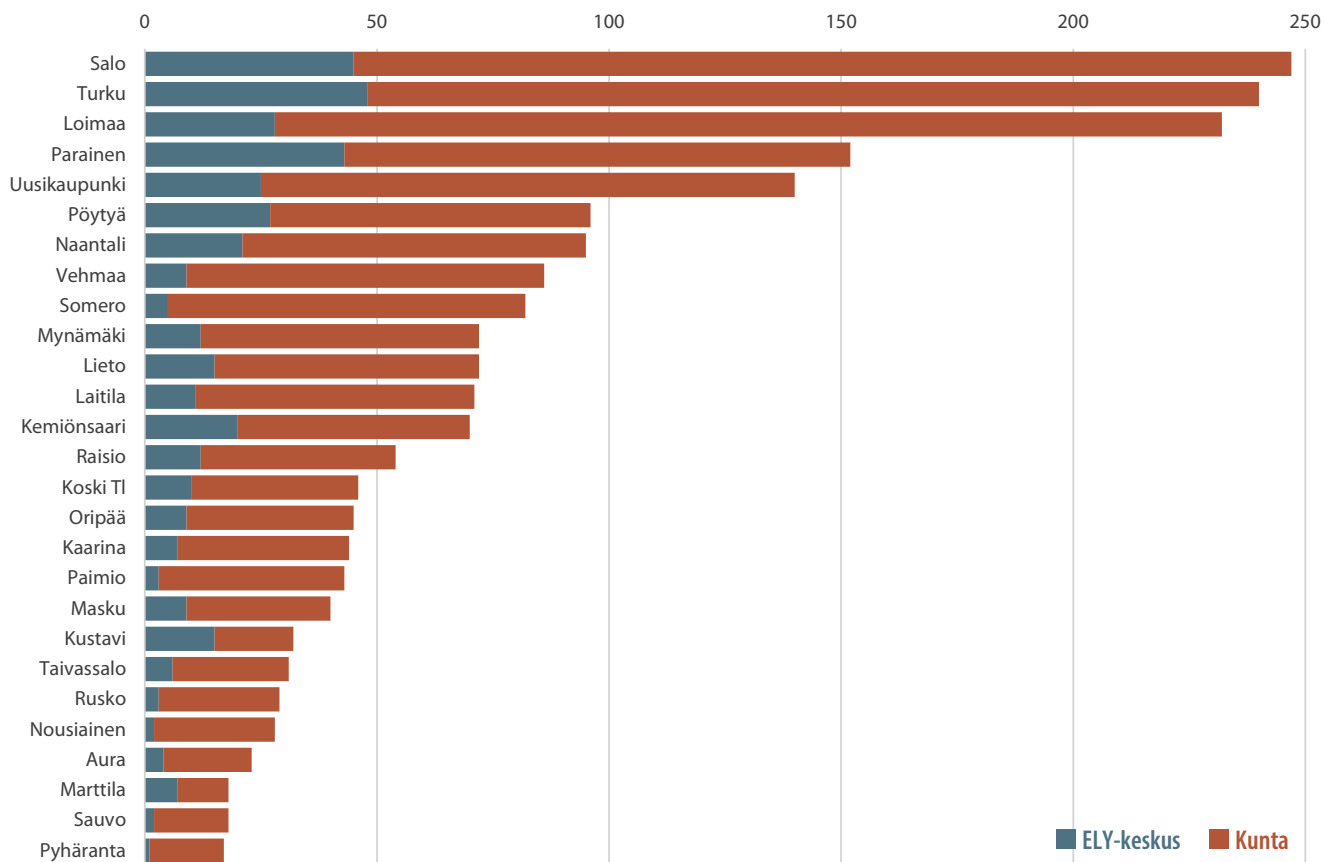
Varsinais-Suomen ELY-keskuksen valvontakohteiden jakaantuminen valvontaluokkiin 1–4 (Satakunta ja Varsinais-Suomi)

Kuva 25 ELY-keskuksen valvontakohteiden jakaantuminen valvontaluokkiin 1–4.

Valvontakohteet jaetaan neljään luokkaan. Luokittelu perustuu toimiala- ja laitospäätöseen riskinarviointiin. Suurimmat teollisuus-, energiantuotanto- ja jätteenkäsittelylaitokset sekä jätevedenpuhdistamot ovat valvontaluokassa 1, jossa tehdään määräaikaistarkastus vuosittain. Suurin osa kohteista sijoittuu valvontaluokkaan 3. Tällaisia joka 3. vuosi tarkastettavia kohteita ovat mm. eläinsuojat, kalankasvatustilat ja turvetuotantoalueet.

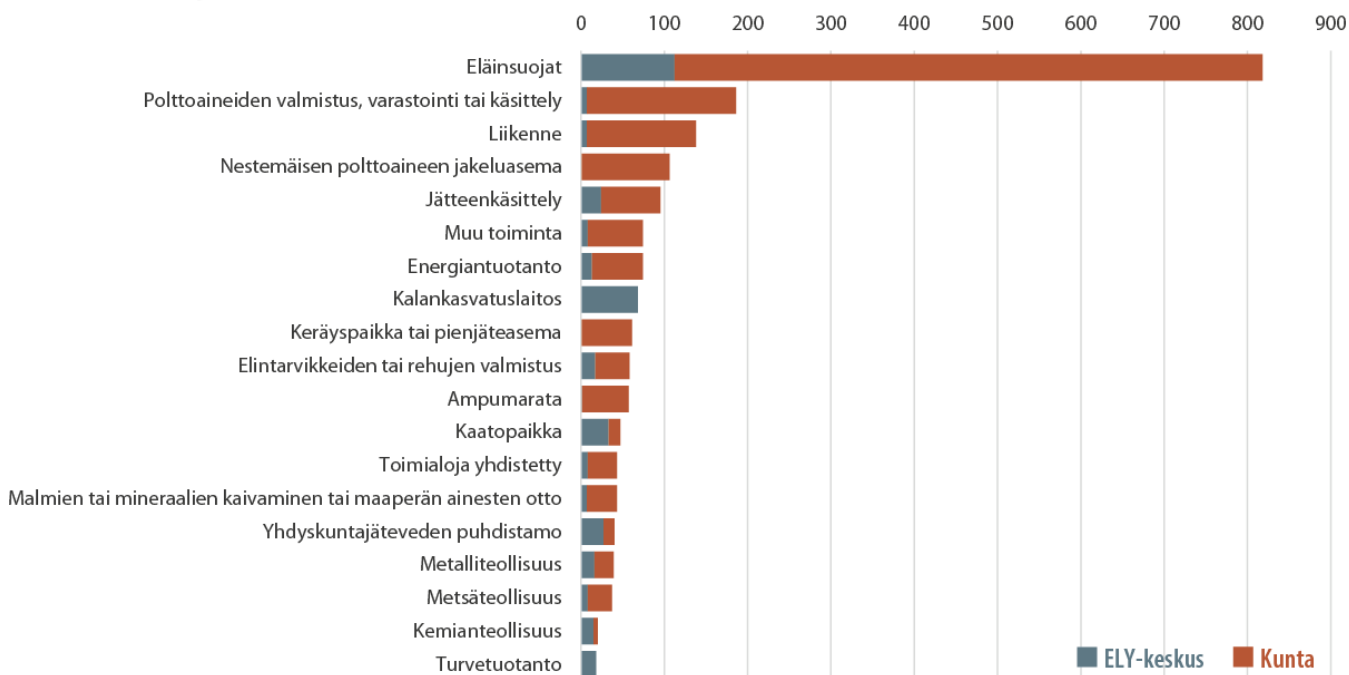
ELY-keskuksen ja kuntien valvomat kohteet kunnittain

Kuva 26 ELY-keskuksen ja kuntien valvomat kohteet kunnittain Varsinais-Suomessa vuonna 2020.

Valvontakohteita on yhteensä 2123, joista ELY-keskuksen valvomia 399 ja kuntien valvomia 1724. Mukana ovat luvanvaraiset, rekisteröitävät ja ilmoituksenvaraiset toiminnot.

ELY-keskuksen ja kuntien valvomat kohteet toimialoittain

Kuva 27 ELY-keskuksen ja kuntien valvomat kohteet toimialoittain Varsinais-Suomessa vuonna 2020.

Valvontakohteita on yhteensä 2022, joista ELY-keskuksen valvomia 389 ja kuntien valvomia 1633. Mukana on luvanvaraiset, rekisteröitävät ja ilmoituksenvaraiset toiminnot. Edelliseen kuvaajaan verrattuna tilastosta puuttuvat ne kohteet, joille ei ole toimialaluokkaa YLVAssa.

PÄÄSTÖT ILMAAN

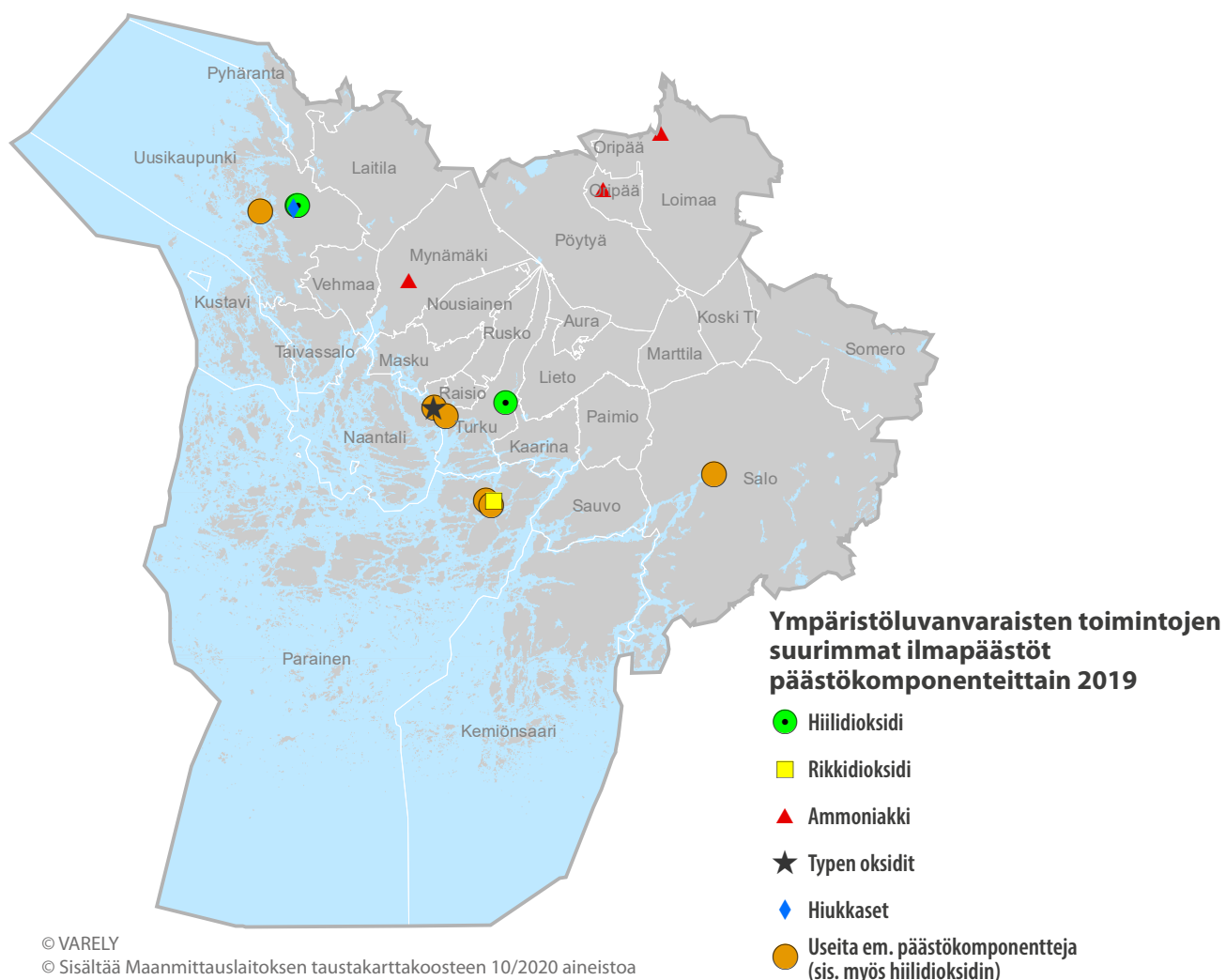
Aikajaksolla 2010–2019 tapahtuneisiin ilmapäästöjen muutoksiin ovat vaikuttaneet erityisesti lainsäädännön muutokset, tekniikkamuutokset, kansainväliset päästövähennystavoitteet sekä päästökauppajärjestelmä. Päästöjä vähentämään on otettu käyttöön parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT). Varsinais-Suomi kuuluu lähes kaikkien ilmapäästökomenttien osalta maakuntatasolla eniten päästöjä muodostavien kolmanneeseen.

Kivihiilen polttoainekäyttö on vähentynyt ja korvautunut biopohjaisilla polttoainelajeilla. Kuitenkin suurteollisuudessa ja sitä palvelevassa energiantuotannossa muodostuu edelleen merkittäviä hiilidioksidipäästöjä.

Maatalousvaltaisena alueena Varsinais-Suomen ammoniakkipäästöt ovat suuret, ja Suomen maakunnista kolmanneksi suurimmat Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan jälkeen. Rikkidioksidin ja typen oksidien päästöt ovat vähentyneet erityisesti energiantuotannon osalta. Tämän taustalla ovat lainsäädäntö- ja polttoainemuutokset.

Hiukkaspäästöjen osalta on tarkastelujaksolla ollut vaihtelua, mutta keskiarvona päästöt ovat pysyneet lähes samalla tasolla. Suuri osa hiukkaspäästöistä, kuten myös happamoittavista typen oksidien ja rikkidioksidin päästöistä muodostuu suurteollisuudesta ja niihin liittyvistä toiminnoista.

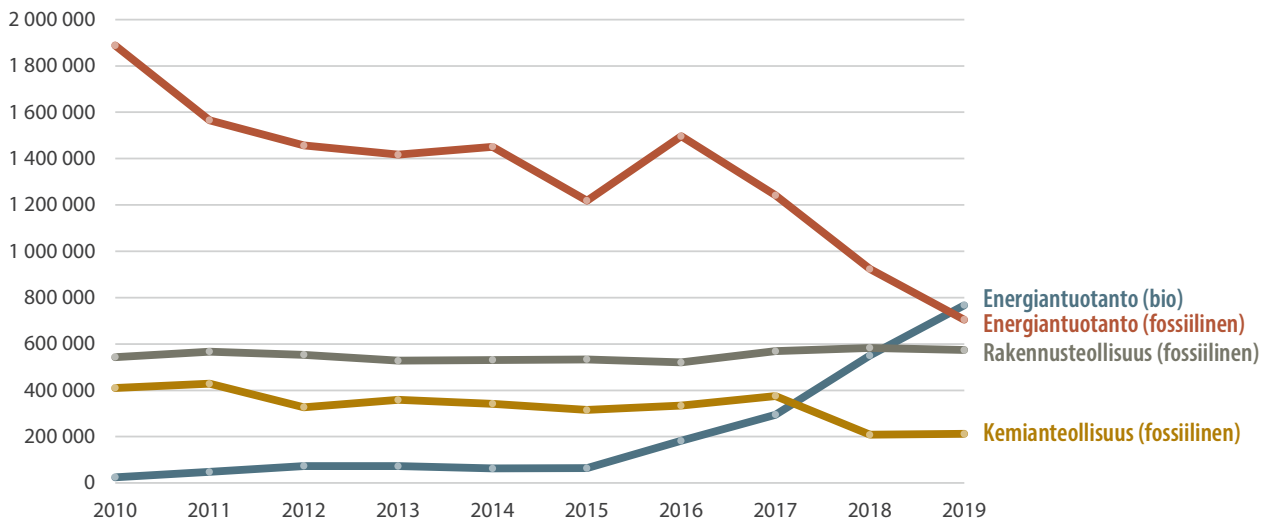
Suurteollisuuden laitosten usean ilmapäästökohteen valvonta aiheuttaa ajoittain haasteita. Nykyisin toiminnoilla on myös päästöraja-arvoja uusille ja harvinaisemmille päästökomententeille. Teollisuusalueiden osalta toimintojen yhteistarkkailulla on merkittävä rooli.

Kuva 28 Ympäristöluvanvaraisten toimintojen suurimpien ilmapäästöjen sijoittuminen maakunnassa 2019.

Rannikolla satamat palvelevat suurteollisuutta hyvinä kulkuyhteyksinä. Suurteollisuuden sijainti vaikuttaa myös luonnonvarojen sijoittumiseen sekä veden käyttö jäähdytysenergiana. Teollisuustoiminnot palvelevat ja hyötyvät toisistaan, minkä johdosta on muodostunut teollisuusalueita. Eläinsuojat ovat luonnollisesti sijoittuneet maaseutualueille.

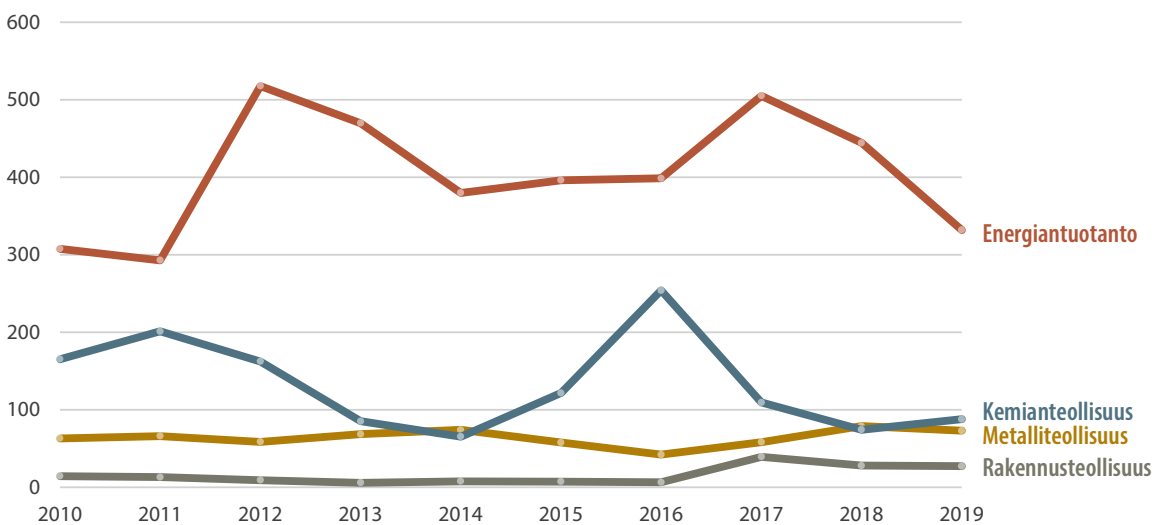
Varsinais-Suomen teollisuusalojen hiilidioksidipäästöt 2010–2019 (tonnia)

Kuva 29 Varsinais-Suomen teollisuusalojen hiilidioksidipäästöt 2010–2019.

Energiantuotannon fossiilipohjaiset CO₂-päästöt ovat korvaantuneet biopolttoaineiden CO₂-päästöillä. Mahdollisesti myös tuotetun energian määrä on esitetyllä aikajaksolla hiukan laskenut. Rakennus- ja kemianteollisuuden fossiilipohjaiset hiilidioksidipäästöt ovat pysyneet pääosin entisellään. Biopolttoaineiden käyttö on kasvanut vain energiantuotannossa.

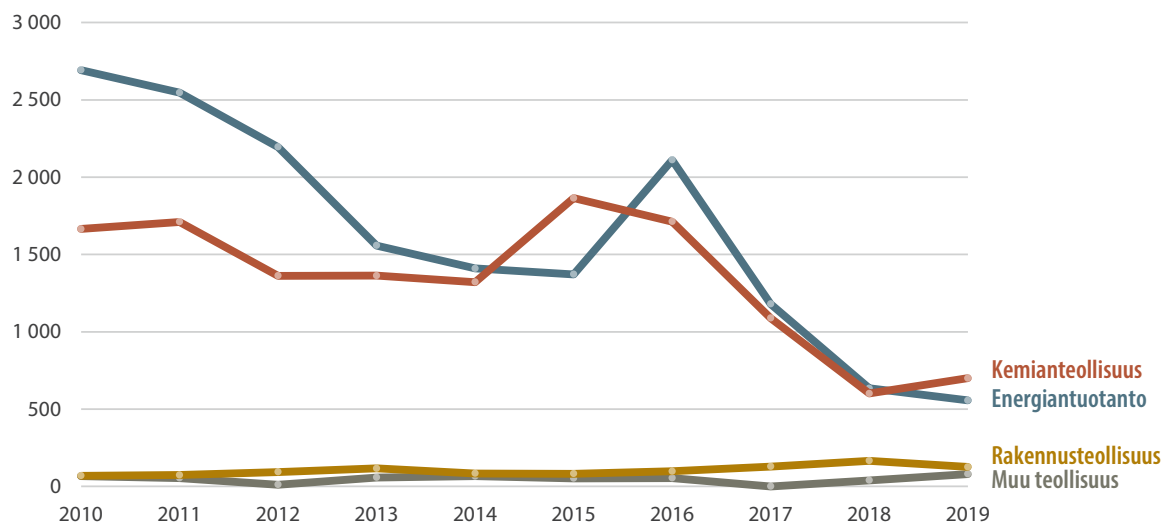
Varsinais-Suomen teollisuusalojen hiukkaspäästöt 2010–2019 (tonnia)

Kuva 30 Varsinais-Suomen teollisuusalojen hiukkaspäästöt 2010–2019.

Teollisuuden hiukkaspäästöt ovat pysyneet tarkastelujaksolla samalla tasolla. Parhaan käyttökelpoisen tekniikan edellyttäminen sekä ympäristölainsäädäntö ovat edistäneet hiukkaspäästöjen vähentymistä.

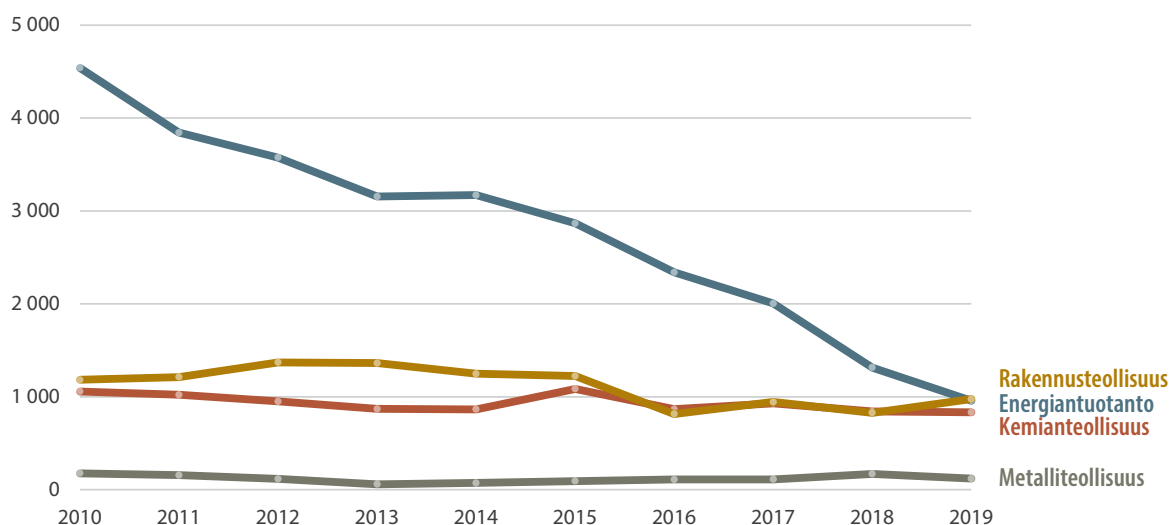
Varsinais-Suomen teollisuusalojen rikkidioksidipäästöt 2010–2019 (tonnia)

Kuva 31 Varsinais-Suomen teollisuusalojen rikkidioksidipäästöt 2010–2019.

Teollisuuden rikkidioksidipäästöt ovat laskeneet kivihiilen käytön vähentymisen sekä muiden polttoainemuutosten johdosta. Myös ympäristölainsäädännön muutokset ja esimerkiksi tuontienergia ovat vähentäneet päästöjä. Varsinais-Suomen alueella ympäristöluvanvaraisten toimintojen suurimmat rikkidioksidipäästöt muodostuvat edelleen energiantuotannosta ja kemianteollisuudesta.

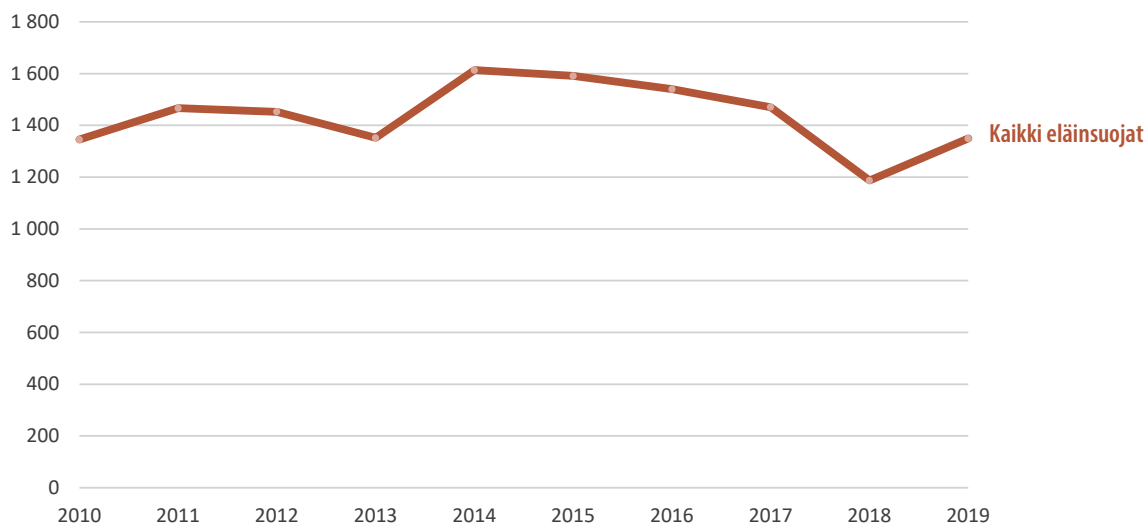
Varsinais-Suomen teollisuusalojen typen oksidien päästöt 2010–2019 (tonnia)

Kuva 32 Varsinais-Suomen teollisuusalojen typen oksidien päästöt 2010–2019.

Erityisesti energiantuotantolaitosten typenoksidien päästöt ovat vähentyneet huomattavasti. Vähennysten taustalla on ympäristölainsäädännön muutokset sekä osittain myös polttoainekäytön muutos. Typenoksidien vähentymistä hallitaan myös parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönotolla. Rakennus- ja kemianteollisuuden typen oksidien päästöt ovat pysyneet lähes ennallaan.

Varsinais-Suomen eläinsuojien ammoniakkipäästöt 2010–2019 (tonnia)

Kuva 33 Varsinais-Suomen eläinsuojien ammoniakkipäästöt 2010–2019.

Ammoniakki on yksi EU:n päästökattodirektiiviin (2016/2284) liittyvän kansallisen ilmansuojeluohjelman päästökomponentti, jolle on asetettu päästövähennysvelvoite. Sen mukaan ammoniakkipäästöjen tulisi olla vuonna 2020 vähintään 20 prosenttia pienemmät vuoden 2005 tasosta (37 kt). Varsinais-Suomessa eläinsuojien ammoniakkipäästöt ovat pysyneet pääosin muuttumattomina. Tuotantoeläimistä sikojen määrä on hiukan laskenut ja siipikarjan määrä noussut. Ammoniakkipäästöjen raportointi ei koske kaikkia ympäristöluvanvaraisia eläinsuojia.

YMPÄRISTÖVAHINGOT

ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu ehkäistä ja torjua ympäristövahinkoja ja -haittoja. Ympäristövahinkotilanteessa ELY-keskuksen asiantuntijat arvioivat vahingon ympäristövaikutuksia sekä avustavat toimivaltaisia viranomaisia mm. tarvittavien ympäristötutkimusten järjestämisessä. Yhteistyö poliisin kanssa ympäristörikosten selvittämisessä on viime vuosina lisääntynyt ja kehittynyt myönteisesti.

Luvanvaraisen ja ilmoituksenvaraisen toiminnan harjoittajan on ennakolta varauduttava toimiin onnettomuuksien ja muiden poikkeuksellisten tilanteiden estämiseksi ja niiden terveydelle ja ympäristölle haitallisten seurausten rajoittamiseksi (YSL 15 §, 1. mom). ELY-keskus valvoo ennaltavarausvelvollisuuden noudattamista valvontavastuulleen kuuluvissa toiminnoissa.

ELY-keskuksella on ympäristövahinkopäivystys viikonloppuisin ja arkipyhinä. Päivystyksen ansiosta esim. pohjavesialueilla tapahtuneiden vahinkojen vaikutusten ja tarvittavien torjuntatoimenpiteiden arviointi sekä ympäristönäytteiden ottaminen on voitu käynnistää aikaisempaa nopeammalla aikataululla.

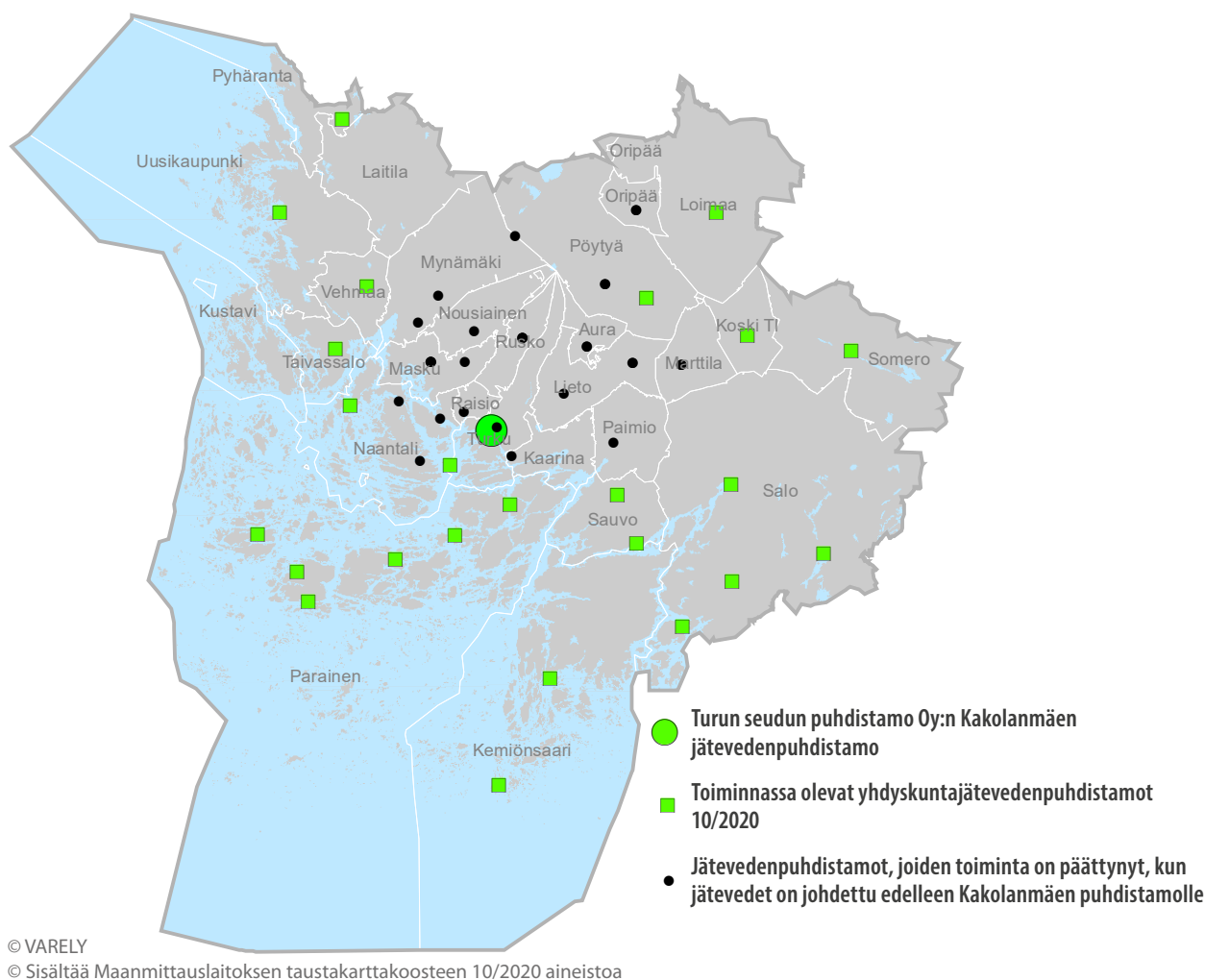
PÄÄSTÖT VESIIN

Yhdyskuntajätevedellä on useita ympäristölle haitallisia ominaisuuksia. Puhdistamoilla keskitytään poistamaan kiinteitä aineita, orgaanista eli eloperäistä ainesta sekä ravinteita. Tällöin saavutetaan yleensä varsin hyvä tulos myös bakteerien ja muiden mahdollisten taudinaiheuttajien poistamisessa. Lähes kaikilla yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilla käsitellään myös alueen teollisuuden jätevesiä.

Fosfori on elintärkeä leviä ja kasvien ravintoaine myös vesissä. Liiallinen fosforin määrä johtaa rehevöitymiseen, josta seuraa lisääntyvä hapenkulutus ja fosforin vapautuminen sedimentistä. Vesistöön fosforia tulee monista eri lähteistä, myös jätevedenpuhdistamoilta.

Yhdyskuntajätevesiasetuksessa on säädetty puhdistamoille kokoluokittain puhdistustehon ja tarkkailun vähimmäisvaatimukset. Puhdistamojen ympäristölupapäätöksissä annetaan toimintaa koskevia määräyksiä ja puhdistuksen raja-arvoja. Vaatimukset kiristyvät puhdistamon koon kasvaessa.

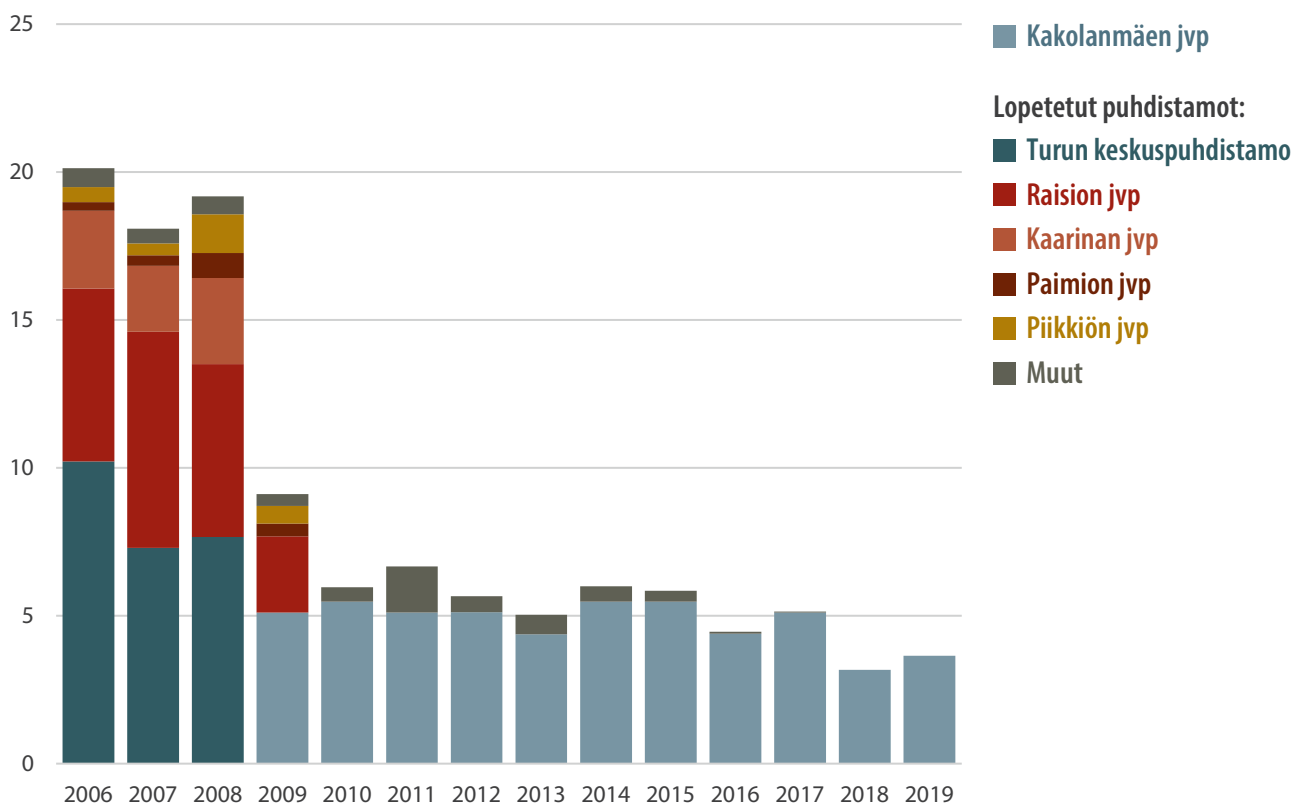
Yksi vesihuollon tulevaisuuden haasteita on viemäriverkostojen kasvava korjausvelka. Laitosten yhdistyminen ja yhtiöittäminen, uudet yhteistyömallit ja uuden teknologian hyödyntäminen tarjoavat vesihuoltopalveluiden kestävyttä lisääviä ratkaisuja.

Kuva 34 Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamot Varsinais-Suomessa.

Varsinais-Suomen alueella toiminnassa olevat jätevedenpuhdistamot sekä sellaiset puhdistamot, jotka ovat lopettaneet toimintansa, koska jätevesien käsittely on keskitetty Turun seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen puhdistamolle.

Kakolanmäen puhdistamon viemäröintialueen fosforikuormitus Turun merialueelle 2006–2019 (tonnia/vuosi)

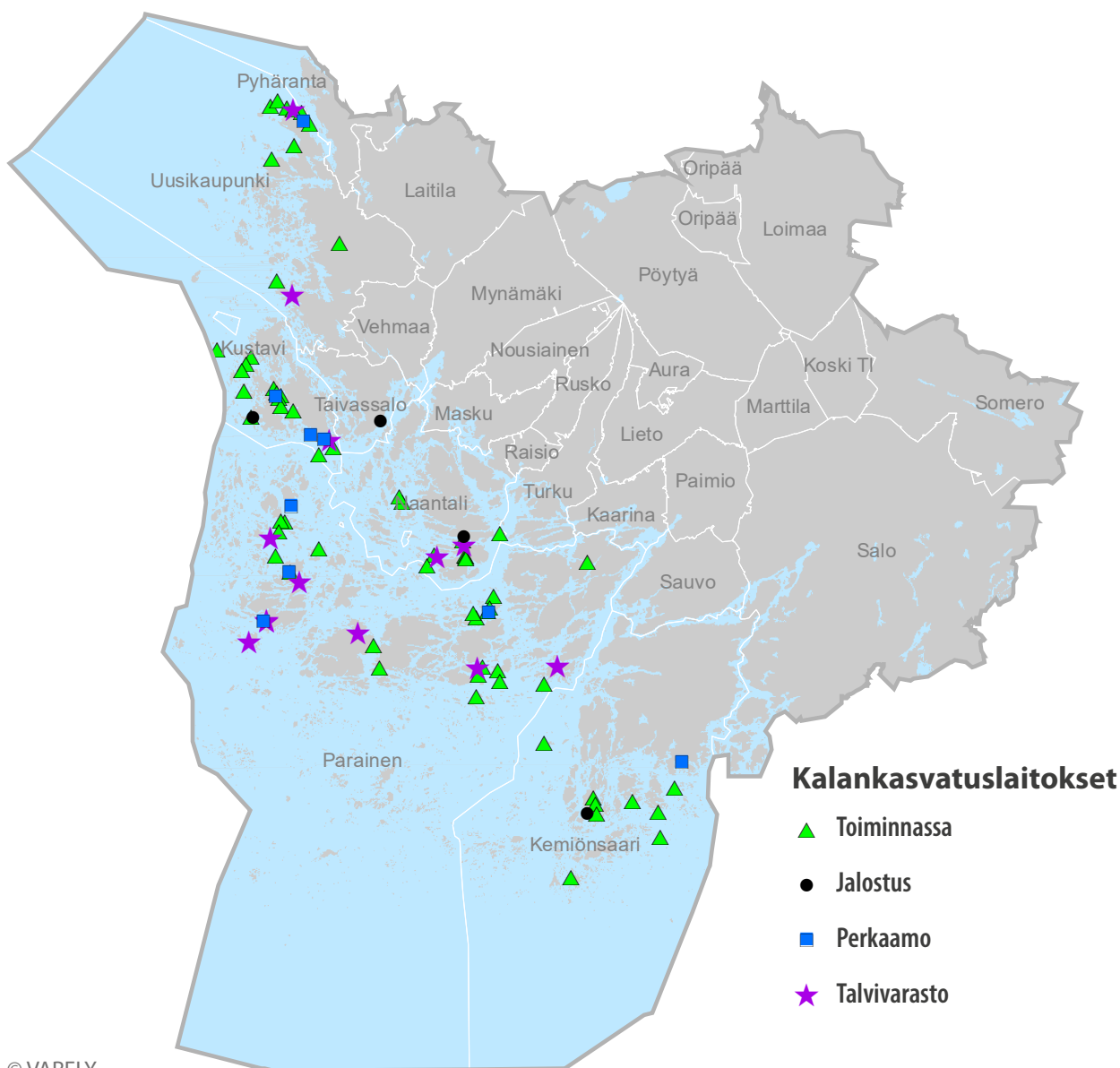

Kuva 35 Jätevedenpuhdistuksen keskittäminen Turun Seudun Puhdistamo Oy:n Kakolanmäen jätevedenpuhdistamolle on vähentänyt merkittävästi viemäröintialueen tuomaa fosforikuormaa Turun merialueelle.

Lähde: Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy

KALANKASVATUS

Ravinpäästöt ovat kalankasvatuksen merkittävin ympäristövaikutus. Päästöjen merkitys on valtakunnallisesti varsin pieni, mutta paikallisesti niiden vaikutukset voivat olla merkittäviä. Kalankasvatustekniikoita on kehitetty vähemmän päästöjä aiheuttaviksi ja kasvatusta on pyritty ohjaamaan parhaiten soveltuville alueille. Varsinais-Suomen ELY-keskus vastaa kalankasvatuksen vesiensuojeluun liittyvistä kansallisista koordinointi- ja asiantuntijatehtävistä.

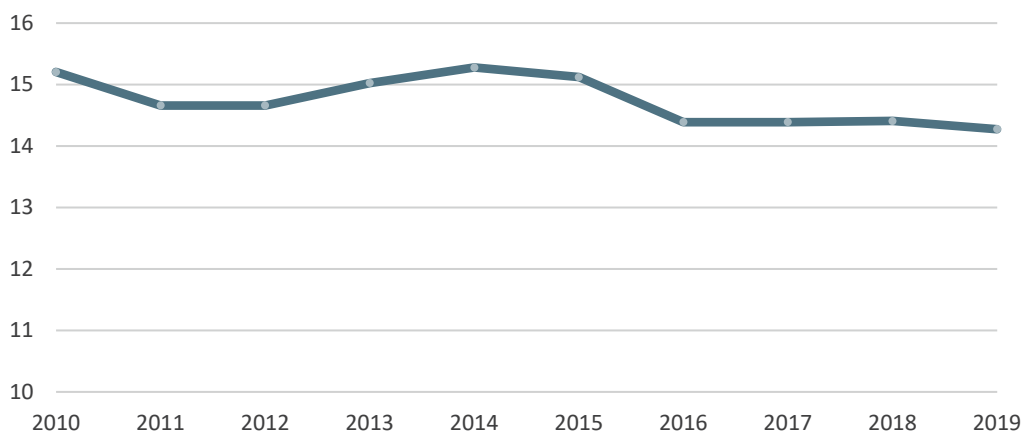
© VARELY

© Sisältää Maanmittauslaitoksen taustakarttakoosteen 10/2020 aineistoa

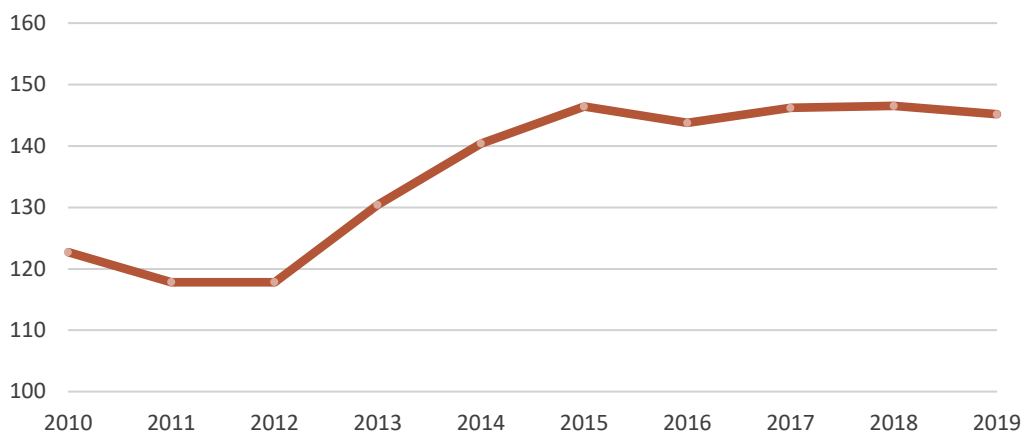
Kuva 36 Kalankasvatustilat Varsinais-Suomessa.

Laitokset sijoittuvat yksinomaan rannikon merialueelle. Sijainninhajauksella on pyritty ohjaamaan kalankasvatustuotantoa ympäristönsuojelun, vesiviljelylinkeiden ja muiden vesien käyttömuotojen kannalta sopiville vesialueille.

Kalankasvatuslaitosten fosforipäästöjen kokonaiskuormitus Saaristomerellä 2010–2019 (tonnia)

Kalankasvatuslaitosten typpipäästöjen kokonaiskuormitus Saaristomerellä 2010–2019 (tonnia)

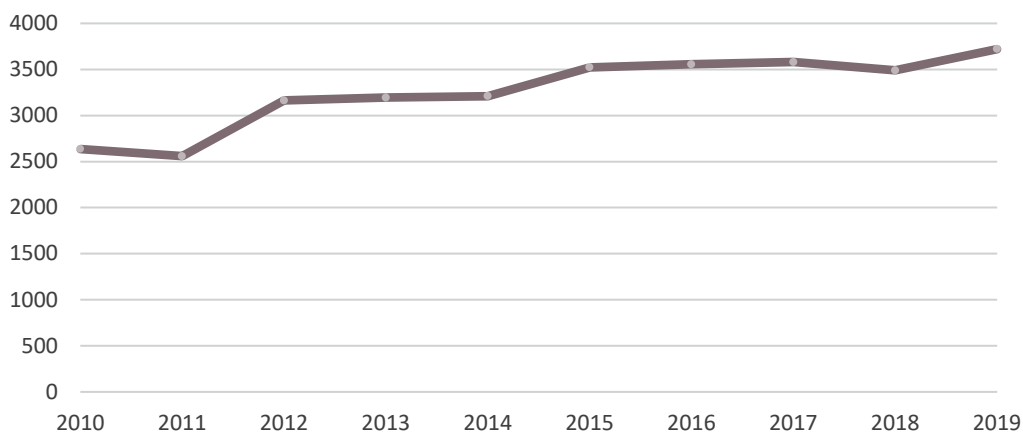

Kuva 37 Kalankasvatuslaitosten kokonaiskuormitus Saaristomerellä 2010–2019.

Varsinais-Suomessa kalankasvatuslaitosten fosforikuormitus pysynyt samalla tasolla 2010-luvulla, mutta typpikuormitus on noussut.

Kalankasvatuslaitoksilla tuotettu lisäkasvu 2010–2019

(alku- ja loppupainon välinen erotus, tonnia)

Kuva 38 Kalankasvatuslaitoksilla tuotettu lisäkasvu (alku- ja loppupainon välinen erotus) 2010–2019.

Varsinais-Suomessa on toiminnassa 53 ruokakalalaitosta, joista yksi on kiertovesilaitos. Kalaa tuotettiin vuonna 2019 noin 3700 tonnia. Kalankasvatuslaitosten tuotannosta valtaosa on kirjolohta ja vain noin 10 % siikaa.

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

PL 273 (Ratapihankatu 36) | 20101 Turku
+358 2 2100 900 | kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi | Y – 0922305-9